АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН XXVIII ОЙ МАНДАХА БОЛТОГОЙ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 219 (4855)
СРЕДА
НОЯБРИИН 7
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүн.

Агууехэ Ленин хэтымнай зам заагаад,
Аянгын дундуур алтан наран бадараа.
Ажал, габияада бултымнай юрөөгөөд,
Арадтаа үнэн ябахаар Сталин һургаа.

АЛДАРТА XXVIII ЖЭЛ

Мүнөөдэр—Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVIII жэлэй ойн баяр. Советскэ арад болбол немецко-фашистска ба японско империалистнуудтай хэһэн шэрүүн шанга тэмсэл соо туйлаһан амгалан сагай оршон байдалда энэ агуухэ баярай алтан үдэрые угтаба. «Манай советскэ арад илалтын хэрэгэй тулада хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаба. Бидэнэр хүндэ хүшэр жэлнүүдые тэсэжэ гараабди. Теэд мүнөө бидэнэр илаабди гэжэ хүн бүхэн хэлэжэ шадаха байна. Энээнһээ хойшо Баруун тээ немецкэ добтолгын ба Зүүн тээ японско добтолгын аюулһаа манай Эсэгэ оронииие аршалагдаһан дээрэ тооложо шадаха байнабди. Бүхы дэлхэйн арад зоной үни удаан хүлеэһэн эб найрамдал ерэбэ». (СТАЛИН).

Манай вождиин нарата халуун эдэ үгэнүүд мүнөө советскэ хүн бүхэнэй зүрхэнэй сохидолые согтой хүхюун болгоно.

Алдарта Октябриин мүнөө жэлэй ойе СССР-эй Верховно Соведтэ хэхэ һунгуулида бэлэдхэжэ байһан үдэрнүүдтэ һайндэрлэхэмнай. Энэ хадаа манай ороной ажабайдалда айхабтар ехэ политическэ ушарал мүн.

Тиимэ болохолоороо, ужам тэнюун манай ороной олонациональна ажалшан арад болбол большевистскэ партиин ба багша Сталинай сэсэмэргэн хүтэлбэри доро социалистическэ революциин агуухэ туйлалтануудые аршалан хамгаалжа гараһан омог зоригтойгоор мүнөөдэр городууд ба тосхонуудайнгаа талмайнууд дээрэ жагсан гараба. Советскэ арад болбол дэлхэй дээрэхи анха түрүүшын социалистическэ гүрэнөө аршалан абаа. Энэнэр болбол дэлхэй дээрэхи эгээл түрүү советскэ демократиие, тэрээниие бэелүүлһэн Сталинска Конституциие аршалан абаа.

Октябрьска революциияр бии болгогдоһон ниитын эрхим дээдэ байгуулалта—советскэ, социалистическэ байгуулалта болбол дайн сэрэгэй хэлэшэгүй хүндэ шалгалтануудые дабан гараа. Революциин илаһан түрүүшын үдэрнүүдтэ, советскэ засаг хосорхоёол хосорхо гэлдэсэгээн манай дайсадай шоо буулгажа байхадань, Ленин багша хэлээ һэн: «Соведүүд хэзээшье хосорхогүй, юундэб гэхэдэ, тэрэ хадаа аяар 1905 оной түрүүшын революци соо бии болоһон юм, мүн февральска революциин һүүлээр бии болоһон юм, тиихэдээ ганса хүнэй өөрэйнь үүсхэлээр бэшэ, харин дороһоо арад олоной гаргаһан зоригоор бии болоо юм». Теэд Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдэй али тухай зүб байһыень бүхы дэлхэйн бүмбэрсэг үзэбэ. Советскэ засаг болбол айхабтар олон ба ехэ бэрхэшээлнүүдые нэрэтэй солотойгоор дабажа гараа. Амгалан сагайшье үедэ, дайн сэрэгэйшье үедэ оронoймнай ажал хүдэлмэриие ба соёл болбосоролые дээшэлүүлхэ эрхим формо боложо ерээ. Тингэжэ, Советскэ Союз болбол бүгэдэниитын эб найрамдалай ба арадуудай амгалан байдалай найдамтай тулгуури мүн болоо.

Агуухэ Октябриин аша туһаар хүл дээрээ болоһон, советскэ засагай халуун элшэ доро зол жаргалда олоһон бурят-монгол арад зон болбол парти ба правительствын хүтэлбэри доро, агуухэ ород энэдэй ахын халуун анхарал доро энэ 28 жэл соо ябажа айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаа.

Манай арадай эрхим хүбүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда баатар солоёо дуудуулаа. Гэлэнэй дундаһаа Советскэ Союзай 19 Геройнууд, хэдэн мянгаад ордентон шалгаран гараа. Советскэ Союзай Герой генерал-майор И. В. Балдынов, полковник В. Б. Борсоев, подполковник Д. Ц. Цыремпилон, мэргэн буудагшад Советскэ Союзай Герой Жамбал Тулаев ба Цырен-Даши Доржиев, Александр Матросовой эгүүридэ мүнхэ габьяае дахтан харуулһан старшина Иннокентий Баторов ба бусад баатарнуудыемнай бүхы орон таниха байна.

Республикын ажалшад дайнай үедэ унаһан малгайгаа эбангүйгөөр ажаллаа. Станогой үдэр һүниин нэерээн соо, тарялан дээрэхи трактор машинын хүнхинөөн соо, тала майлаар бэлшэһэн мал адууһанай сүбаан соо, соёл культурын согтой хүхюун аялга соо,—хаалхаанагүй ажалай халуун амисхаал эдэлнэ. Мүнөө Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ мүн лэ горьтойхон амжалтанууд олдобо,—гэжэ заводой директор, колхозой түрүүлэгшэ, театрын артист манай редакцида бэшэнэ.

Гэбэшье, хэгдээгүй юумэ үшөөл ехэ, дутуу дундануудай тон олон байна. Манай ойрын зорилго болбол эдэ бүхы дутуунуудые эрид заларуулха ябадал болоно.

Хамагай түрүүн, манай республикын хүдөө ажалай гол һалбари болохо малажал дээрэ тохёолдоһон дутуу дундануудай эрид шууд усадхагдаха ёһотой. Малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ гээшэ мүнөөдэрэй шухалын шухала зорилго мүн.

Һаяхан боложо дүүрэһэн ВКП(б)-гэй обкомой XXI пленум болбол эдэ асуудалнуудаар тон тодорхой ба дэлгэрэнгы хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан шиидхэбэри абаһан байгаа. Тиимэһээ республикын бүхы ажалшад, партийна, советскэ, комсомольско болон газартаряалангай бүхы организацинууд энэ шиидхэбэриие саг болзор соонь дүүргэхэ талаар эршэмтэй шанга хүдэлмэри ябуулха үүргэтэй.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудта эрхим һайнаар бэлэдхэжэ, энэ угаа шухала гүрэн түрын ба политическэ удхашанартай хүдэлмэриие жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ баһал шухала зорилгомнай гээшэ.

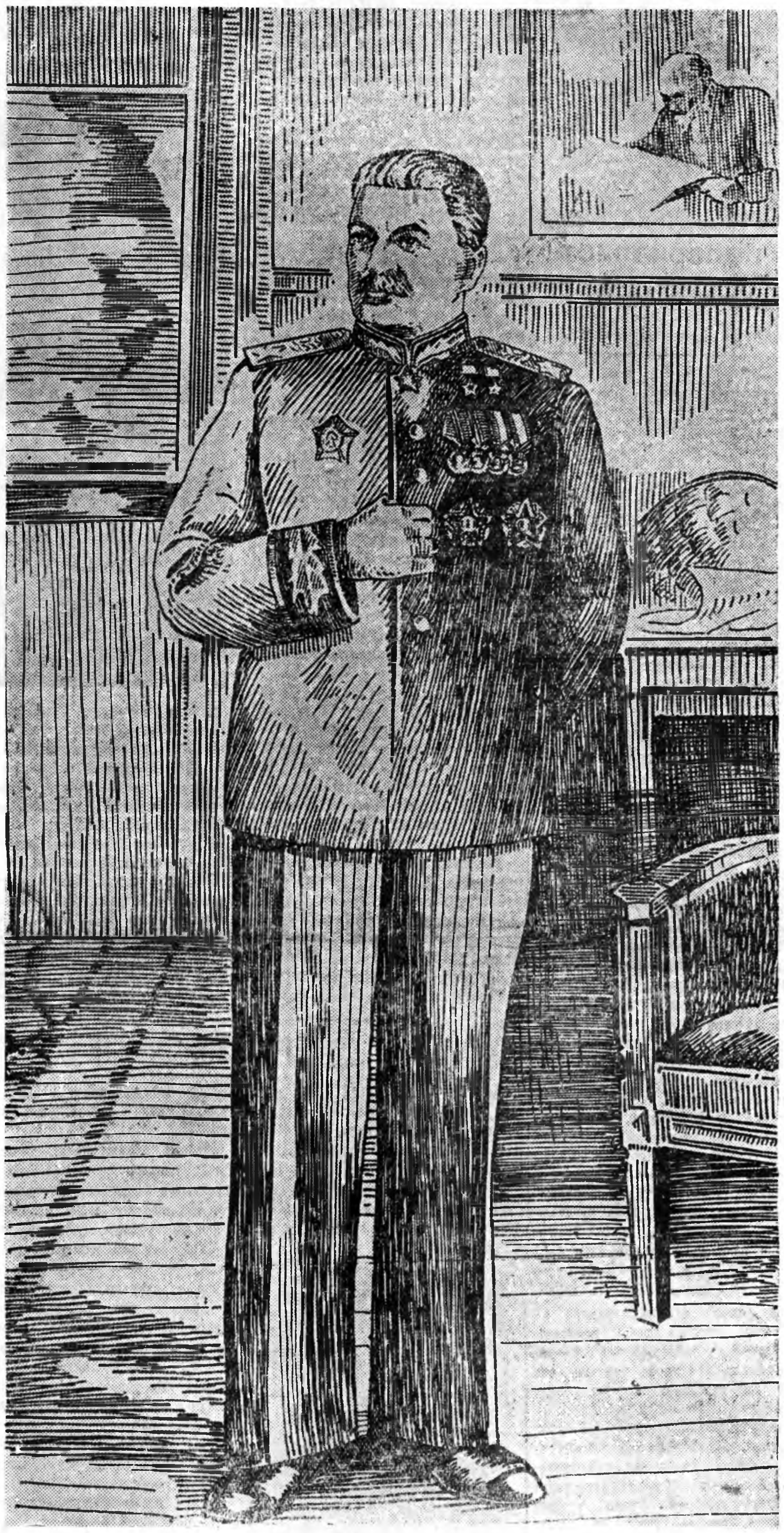
Манай һунгалтанууд хадаа үнэхөөрөө арад зоной һунгалтанууд мүн. «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай Дүримтэй» манай ороной, тэрэ тоодо манай республикын ажалшад гүнзэгыгөөр танилсажа байна. Хаана партийна эхин организацинууд энэ шухала хүдэлмэри тухай гол анхаралаа табинаб, тэндэ һунгуулиин кампанида бэлдэхэ хүдэлмэри нэлээдгүй һайнаар ябуулагдана.

Манай һунгалтанууд хадаа үнэхөөрөө арад зоной һунгалта мүн. 1937 ондо болоһон һунгалтануудай үедэ Сталинска Конституциин үндэһөөр олоһон эрхэеэ бидэнэр бүрин мүһэн бэелүүлжэ, бүхы дэлхэйн дээрэ өөһэдынгөө хүсэ шадалые, эрхэ сүлөөе харуулаа һэмди. Энэмнай гансахан саарһан дээрэ бэшэ, болото дээрээ харуулһаниинь манай илалта түгэлдэрөөр түүрэһэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай үнгэрэгшэ дүрбэн жэл эли тодоор харуулба.

СССР-эй арадуудай аха дүүгэй холбоон ба эбдэршэгүй хани барисаан мандаха болтогой!

Манай илалтануудые ворингжуулагша ба эмхидхэгшэ—Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) Парти мандаха болтогой!

Советскэ арад зоной вождь—агуухэ Сталин мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Генералиссимус И. В. СТАЛИН.

БАЯРАЙ ЗАСЕДАНИ

Үсэгэлдэр Улан-Удэмнай һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэжэ, наратай сэлмэг үдэр наадатай зугаатай байба.

Нара орохо тээшэ Ленинэй орденто театрын байшанда олониитын эмхизургаанuудай түлөөлэгшэд орожо ерэнэ. Энэ үдэшэлэн манай театр соо мартагдашагүй ехэ баяртай байба. Тэрэнэй зосоохи гоё һайхан шэмэглэлтэнүүд, лозунг плакадууд, алдарта солото хүнүүдэй сугларһан ябадал агуухэ баяр тухай, илалтын һайндэр тухай хэлэжэ үгэнэ. Эндэ Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 28-дахи жэлэй ойн баярай заседани болобо.

Эгсэ 8 часта Улан-Удын горсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Сабуров баярай заседани нээнэ. Хүн зон хүл дээрээ бодожо, хүтэжэмэй аялга доро партиин Центральна Комитедэй политбюрое агуухэ Сталин түрүүтэйгээр хүндэлэлэй президиумдэ һунгана. Агуухэ Октябриин 28-дахи жэлэй ой тухай партиин обкомой пропаганда ба агитациин хэрэгые эрхилхэ секретарь нүхэр Б. С. Санжиев элидхэл хэбэ.

Социализмын оронииие, сүлөөтэ жаргалта советскэ арадые илалтаһаа илалта тээшэ ударидажа ябаһан гениальна вождь Генералиссимус Сталинда эльгээхэ амаршалгын телеграмма альга ташалган доро нэгэн дуугаар абтаба.

Һүүлэрынь «Инженер Сергеев» гэжэ һонирхолтой зүжэгые республиканска ород-драмын театрын артистнууд харуулаа.

* * *

Агуухэ Октябрьска Социалистическэ революциин 28-дахи жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседанинууд мүн лэ мяханай комбинат, гүрэнэй завод ба республикын ажаүйлэдбэриин томо томо предприятинуудаар болоһон байна. Тэндэ хүтэлбэрилхы политическэ хүдэлмэрилэгшэд элидхэл хэжэ, агуухэ Октябрь тухай, тэрэнэй туйлалтанууд тухай тодо хурсаар хэлэжэ үгэбэ.

Советскэ арад хадаа большевистскэ парти, советскэ правительство, агуухэ Сталинда тойрон нягтаар жагсанхай байһыень баярай эдэ митингүүд баталан харуулаа.

АГУУЕХЭ ҺАЙНДЭРӨӨ ЯМАР БЭЛЭГТЭЙГЭЭР УГТАБАТ?

КОЛХОЗОЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ КОРРЕСПОНДЕНТ ХОЕРОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Һаяхан «Бурят-Монгол Үнэн» газетын корреспондент Сэлэнгын аймагай Зуево-Сутайн сомоной Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозые телефондо дуудаба. Тус колхозой түрүүлэгшэ **Цыретор Доржиев** гэгшэ гэртээ байжа, городтой сэхэ телефоноор хөөрэлдэһэн байна.

Улан-Удэ:—Мүнөө жэлэй таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгые ямараар үнгэргэбэт?

Колхоз:—Ургаса хуряалгые хорёод хоног соо үнгэргөөбди. Гүрэндэ 10.818 пүүд таряа тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, 103 процент дүүргээбди.

Улан-Удэ:—Таряанай хуряалгын ба тушаалгын үедэ ямар бригада, хэн колхозник һайнаар хүдэлмэрилөөб?

Колхоз:—Таряанажалай хоёрдохи бригада (бригадирынь нүхэр Гармаев) колхоз соохи мүрысөөндэ илажа, правлени ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абаһан байна. Транспортна бригадын бригадир Б. Санжимаев, колхознигууд Д. Чимитова, Д. Цыренов, Д. Дондокова гэгшэд ажалай эрхим жэшээ харуулаа.

Улан-Удэ:—1945 ондо малажалые үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб хэды шэнээнээр дүүргээд байнат?

Колхоз:—Эбэртэ бодо малаар—112 процент, хонин ямаагаар—114 процент, адуу морёор—100.9 процент.

Улан-Удэ:—Малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргээ гүт?

Колхоз:—Зүһэн бүриин продуктаар үлүүлэн дүүргээбди. Тэрэнэй тоодо мяхаар—133 процент, тоһоор—110 процент дүүргэгдэһэн байна.

Улан-Удэ:—Малай үбэлжэлгэдэ ямараар бэлэдхээбтэ?

Колхоз:—Хоёр шэнэ байра барилгаһан ба мүн хуушан хашаа хорой, балгааһанууд заһабарилагдажа баран бэлэн болоо. Хэрэглэгдэхэ хохир хүсэд бэлэн болонхой. Малшадай байха гэрнүүд һаруул ба урин дулаанаар заһабарилагдаба.

Улан-Удэ:—Үбһэ тэжээл хэр зэргэ бэлэдхэжэ, үбэлэй бэлшээридэ хэды мал гаргахаяа байнат?

Колхоз:—50 хүн нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэжэ байна. Хагда ногоотой бэлшээриие зүбөөр хэрэглэжэ, айдуулгые һайнаар үнгэргөөд байхадаа, үбэлые амгаланаар дабажа гараха бэзэбди. Үбэлдөө бэлшээхэ 1.500 хонин, 150 үхэр, 135 адуун булта илгагдажа, дүршэлтэй малшадта үгтэнхэй.

Улан-Удэ: — Колхознигуудтнай сүлөөтэй сагаа яажа үнгэргэнэб?

Колхоз:—Клубтаа сугларжа газетэ ном уншадаг, шатар табидаг, биллиардаар наададаг юм. Мүн гэр гэртээ радио шагнажа, һонииниие дуулададаг байна.

Улан-Удэ:—Нютагаартнай ямар һонин болонеб, сагай уларил ямар бэ?

Колхоз:—Армида ошоһон хүбүүднай албанһаа табигдаад бусажа байна. Һаяар электростанци, шэнэ клуб барижа дүүргэхэмнай. Түрүүшын саһанай һүүлээр, тэнгэри бүрхэгшэг байна.

Улан-Удэ:—Һайндэрые яажа үнгэргэхэтнайб?

Колхоз:—Армиһаа бусажа ерэһэн фронтовигууд ба колхознигуудай уулзалга болохо. Тусгаар столово эмхидхэжэ, колхознигуудые сайлуулха, колхозно полиин ба малажалай түрүүшүүлдэ шан үгэхэ байнабди. Залуушуул клубтаа зүжэг наада табихаяа байна.

Улан-Удэ:—Агуухэ һайндэрөөр дашарамдуулан манай зүгһөө бүхы колхознигуудаа, армиһаа ерэһэн хүбүүдтэ амаршалагты. Ушартараа баяртай!

Нэгэ үнеэн жэл соо 4 тугал түрэбэ

«Коминтерн» колхозой «Венера» гэжэ нэрэтэй симменталиска үүлтэрэй нэгэ үнеэн 1945 оной январиин 2-то хоёр тугал, мүн энэ жэлэй октябриин 15-да хоёр тугал түрэжэ нэгэ жэл соо 4 тугал гаргаба. Эдэ тугалнуудынь барандаа амиды ба тобир тарганаар тэнжэжэ байна.

Энэ үнеэе харууһалжа байһан һаалишан Ефимия Павловна Печкина гэгшэ тугалнуудаа элүүр энхэ ба тобир тарган байлгахын түлөө онсо анхарал табяна. Мүн нүхэр Павлова энэ үнеэнһээ 1945 оной 9 һара соо 1.845 литр һү һааһан байха юм.

Жэл соо нэгэ үнеэнһээ 4 тугал абажа бүрин бүтэн тэнжээһэн түрүү һаалишан Ефимия Павловна Печкина гэгшэ энэ үнеэнтэйгээ ба 4 тугалнуудтаяа аймагай малажалай выставкэдэ хабаадахань.

Байкало-Кударын аймагай түрүү һаалишан Ефимия Печкина гэгшэ Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 28 жэлэй ойе иимэ амжалтатайгаар угтаба.

А. САХАРОВА.

Иван Плюснин республика соо илаба

—«Коммунар» гэжэ комбайнаараа сезон соо 550 гектар эрхим шанартайгаар хуряахаб — гэжэ Иван Плюснинай бэеэ уялгалжа байха үедэнь бүхы орон дотор Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байгаа һэн. Энэ үедэ Саянтын суута комбайнерка Ринчинцыбик Раднаева, Сэлэнгын солото комбайнер Михаил Ковалевский ба бусад мүн лэ иимэрхүү уялганууды абаад, илахын түлөө урилдаажа ороһон байгаа.

Иван Иванович Плюснин гэгшэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ гараһан түрүүшын үдэрһөө эхилээд абаһан уялгаяа зээтагүй дүүргэхэб гэжэ батаар найдаа һэн. Тиин, үдэр ерэхэ бүри үндэр бүтээсэ туйладаг болобо. Заримдаа нүхэр Плюснин 30—32 гектар хүртэр хуряадаг һэн.

Мүнөө Иван Ивановичын хүдэлмэриин һүүлэй дүнгые харахада 650 га хуряажа, 400 килограмм горючи арбилһан байба. Тингэжэ нүхэр Плюснин гансал Сагаан-Усанай МТС соо илаа бэшэ, харин бүхы республика соо түрүүлһэн байха юм.

Тэрэшэлэн Иван Плюснинтай урилдаажа ябаһан Селенгдумын МТС-эй түрүү комбайнер Михаил Ковалевский 580 га хуряажа, 820 килограмм горючи арбилһан байна. Саянтын МТС-эй комбайнерка Ринчинцыбик Раднаева мүн лэ иимэрхүү дүн харуулна.

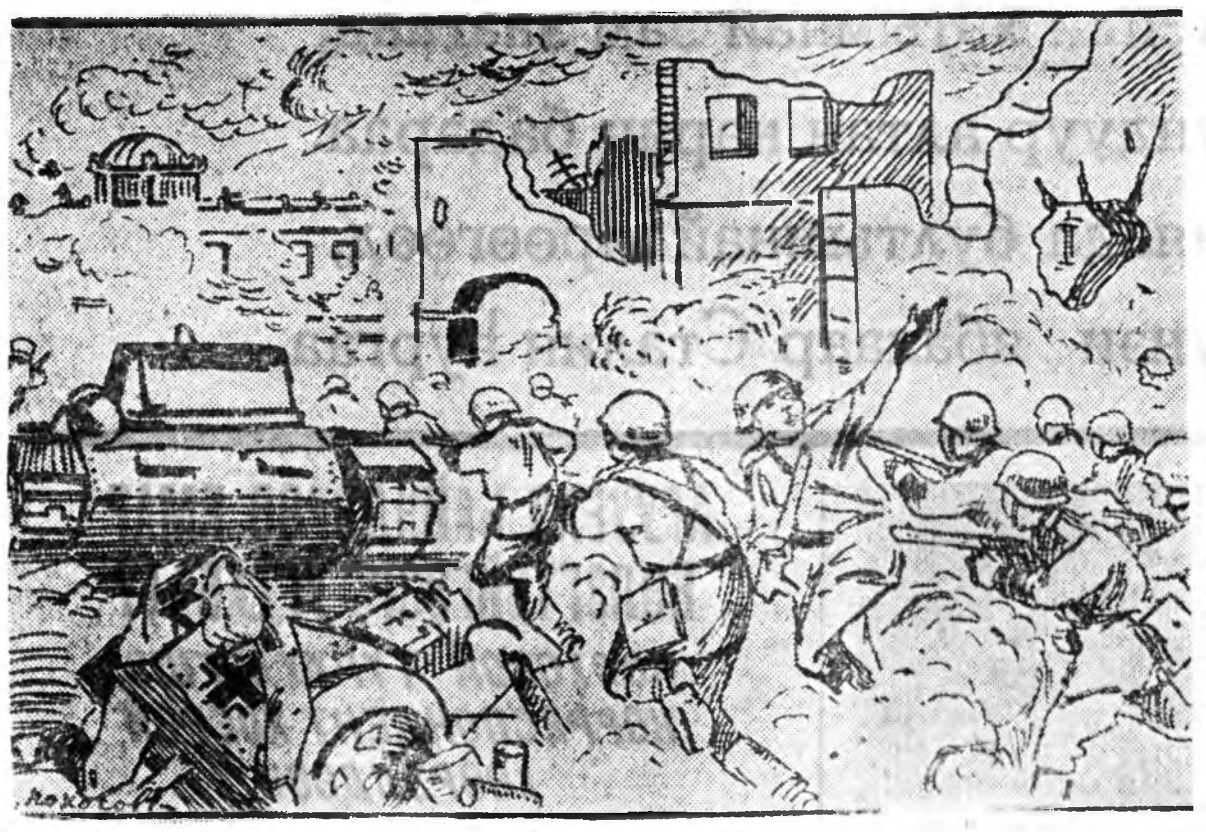
Манай республикын түрүү комбайнернуудай һайндэрэй бэлэг иимэ байна.

Б. ЦЫРЕНОВА.

СССР-эй арадуудай ахадуугэй холбоон ба эбдэршэгүй хани барисаан мандаха болтогой!

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй уряалнуудһаа.

XXVIII

Немецко-фашистска ба японско империалистнуудые дараха Илалтые туйлаһан агууехэ советскэ арад зон алдаршаг лэ! *ВКП(б)-гэй ЦК-гэй уряалнуудһаа*

Шагшадай нэгэн

1945 оной апрелиин 22-то манай агуухэ Улаан Армиин алдар шан суурхаһан артиллери Берлин тээшэ түрүүшынгээ буудалгануудые эхилжэ. Берлинэй түлөө болоһон сэрэгэй түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ дайн тиихэдэ эхилээ.

Улаан Армиин ууртай шангэ сохилтонуудһаа урма зоригоо хухарһан немецкэ дивизинүүдэй үлэгдэлнүүд үсэд шангаар эсэргүүсэн ябажа, гэдэргээ, Берлин тээшэ сухариба. Хэдэн арбан һандархай таннууд, эдэб түрэлэй буунууд үхэлтэ дайнай али зэргэ хатуу шанга байһаниие, тэдэ дайнуудта һүртэ техникын хэрэгэ ехээр хэрэглэгдэһые гэршэлэн, манай боецүүдэй добтолхо зам дээрэ үргэлжэ хэбтэжэ байгаа.

Берлинэй дотор хормойе гэшхэжэ эхилһэн манай түрүүшын сэрэгшэд, дайсалай бухы хамгаалалтануудые удаа удаагаар һандаажа, дайсалай буу зэбсэгээ орхёогүй гарнизонуудые хяа һамна сохижо ябаба.

Плендэ абтагшад хэды мянгадаараа манай ара тала тээшэ залгаа урасана. Хэдэн хоног урда «Берлинэй найдамтай хамгаалагшад» гэжэ эдэнэрэй тухай Геббельс хэлэжэ Германиин арад зониие «найдуулһан» байба.

«Таанад Россин урдаһаа үшөө дайлалдаха гүт?» гэжэ тэдэнэрһээ манай боецүүд асууһан юм. Улаан Армиин шуумар шанга хүсэнүүдэй галта сохилтонуудай амтые бузар шуһа мяхаараа үзэһэн тэдэнэр толгойгоо һэжэрэн ганхайлдажа, үгэ дуугүй уруу дуруу зогсожо байһан бэлэй.

Үсэд шангаар эсэргүүсэһэн дайсадые алхам бүхэндэнь алан сохижо, подвалнууд ба метрополитенүүд соо хорголоһон дайсадые онгирогон гаргажа, утаа дулэн соо һууһан олон дабхар гэрнүүдэй оройһоо буурагшадые автомадуудай галаар шүүрдэжэ, манайхин городой центр тээшэ шууд дабшаба.

Городой ондоо районууд дайсанһаа сүлөөлэгдэжэ нэгэн доро эхилээ. Фашизмын шуһата столицын һүүлшын түшэг тулга болохо гарнизонуудые гайхамшаг техникэтэ советскэ арминууд залинта галаараа хабшажа, шолмос Гитлерэй дэлхэйе эзэмдэхэ бузар хара түсэбөө арбаад гаран жэлдэ ябуулжа һууһан хараалта энэ городой унаха сагынь улам бүри богони болгобо.

Манай героическа фронтнуудай гвардейскэ частьнууд городой баруун ба хойто талануудаар сүмэ рэн орожо, германска рейхстагай хэмхэрһэн оройдо өөһэдынгөө агууехэ Илалтын нангин Улаан Тугые мандуулаа.

Сталинградһаа эхилээд хархис фашизмын хара зүрхэн болохо Берлинэй һандархай үйлсэнүүд хүртэр гайхамшаг түүхэтэ замые габьяа солотой ябажа гараһан Берлинскэ дивизинүүдэй боецүүдэй үргэн митинг болобо. Энэ митинг дээрэ Верлиниие диилэһэн тушаа манай инаг Сталинай гаргаһан приказ уншагдаһан байба.

Манай фронтые командалагша Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков ерэжэ, бидэнэрые илалтаар амаршалжа, шэнэ хүсөөр зориг-жуулха удхатай халуун үгэнүүдые хэлээ һэн. Дайнай шуһан дулэн хоёр соо хатуужажа ерэһэн, Берлинэй штурмада хабаадалсаһан алдарта баатар боецүүдэй дунда, холын Бурят Монголой эрхим хүбүүдэй нэгэн Думбунов Базар Бадмаевич байлсаһан байна.

Думбунов Базар Бадмаевич дайнай урда тээ, өөрынгөө түрэһэн нютагта,—Кяхтын аймагай «Ехэ Нутын Эньгельсын нэрэмжэтэ колхоздо тракторитаар болон автомашинын жолоошоор хүдэлһэн байгаа. Эрхим һайн хүдэлһэнэйнгөө түлөөнтэ удаа шагнал һайшаалда хүртэһэн байха юм.

Манай нарата арюун орон нютагуудай үшөөл немецүүдэй бузар хүлөөр дэбһэгдэжэ байһан, 1943 оной һүртэ шэрүүн үдэрнүүдтэ түрэл колхозоо, эхэ эсэгээ, гурбан һайхан хүүгэдээ хойноо орхижо, бэрхэтэй ба магтаалта ехэ хэрэг дүүргэлсэхын түлөө энэ нүхэр мордоһон байгаа.

Ажалай хэрэгтэ гэнэгүй бүхэриг, оролдосотой бушуу Базар Бадмаевич дайнай хатуу байдалда ябаһан баецүүдтэ үнэн нюураа танигдажа, аха дүүтэй үнэтэ шуһаар холбоглоһон инаг армиингаа олон боецүүдэй халуун бүлэнэр соо зоригто нэгэнинь болоһон байба.

Энгельсын нэрэмжэтэ колхоздо Илалтын һайндэрые һаяһан үнгэргэжэ, баярай суглаанай һүүлээр хамтын сай барилган эхилбэ. Колхозойнгоо эрхим стахановецүүдай болон армиһаа табигдан бусаашатай дунда түрүү һуурида һууһан Базар Бадмаевич багаханаар ама халажа хүхюун солбон болобо.

Үглөө үдэр Берлинэй штурм эхилхэ гэжэ байхада сэтьхэлдэ багахан айдаһатай ба аүрхэн омгорхол баяр хоёроор сохилон байһан юм. Тэрэ һүни нойр хүрэжэ үгэбэгүй. Манай Бурят-Монгол хэлэ мэдэхэгүй, дайнда хамта ябаһан орос, Грузин, узбек нүхэдэйнгөө дунда һуухадаа би тэрэ һүни:

Хальма дүүрэмээр альгалааһааш,
Хатуухан харань гэхэгүйльбэ.
Ханилаад шамтаяа ябаһан хойноо
Харихан холобдо гэхэгүйльби.—

гэжэ Бурят-Монголдо дуулдаг дуугаа, бурят-монгол аялгаараа дуулажа ехэтэ һонирхуулһан байнаб гэжэ хөөрэбэ. Мүн тэрэшэлэн өөрынгөө дайшалхы зам тухай, танк жолоодожо ябаһанаа, Одер мүрэниие һамархада тохёолдоһон бэрхэшээлнүүд тухай хөөрэнэ.

Советскэ хүнүүдэй өдибхи зоригоор дайсанай газар дээрэ абаашагдаһан тэрэ һүртэ галай үшөө замхаагүй байхада, дараин утаа дайнай тооһон хоёрые шэнгэһэн шинельтэй урдаа автомадаа барин зогсожо, Эсэгэ Сталинайһаа эмаршалгын приказ дуулажа баясаашад тэрэ түүхэтэ минутануудые нааан соогоо мартахагүй юм.

Дайнда хэдэнтэ удаа шархатажа элүүр энхэ, бэеэ гэмтэжэ бусаһан шьеһаа, нүхэр Базар Бадмаевич колхозоо улам бүри түбхинүүлэн бэяжуулхын түлөө нүхэдэйнгөө үдэр һүнигүй ажаллажа байхада хэнэй шье мэдэхээр хаража һуухагүй

—Би шадаха соогоо колхоздоо туһалнаб, туһалхашье байнаб,—гэжэ нүхэр Думбунов хамтын ехэ ажалда хүдэлхөөр хэзээдэ бэлэн байһанаа үшөө дахин мэдүүлнэ.

Хүнэй Эрхэ Жаргал хоёрой эгээл муухай дайсадые баатар эрын хүндэ далайсаар сохилсожо, хүн түрэлтэнэй шэн габьяагай түүхэдэ үнэтэ жэшээ болоjо үни удаан толорхо нангин хэрэгые бүтээлсэжэ, инаг орондоо илалтатай бусагшатай нэгэнинь Думбунов Базар Бадмаевич болоно гээшэ..

Энэ хүндэтэ нүхэрэй Эхэ дулаан нютагтаа ерэжэ, хамта тэнжэһэн хани эжэл нүхэдэйнгөө дунда, эсэгэ ороной дайнай агууехэ фронтнууд дээрэ ябаһан ябадалаа хөөрэжэ һуухыень шагнахада сэдьхэлээ уяран баясама хүсэтэй, сээжын омгорхон дуулама һайхан байгаа бэлэй.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

Хоца Намсараев.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙ ГЕНЕРАЛ-МАЙОР БАЛДЫНОВТА—БАЯР

Түрэһэн оронойм түүхэһээ
Түүхын долгин бадарна.
Түүхэтэ Бурят Мон олһоо
Түрүүшын генерал тодорбош.
Аба оронойм хүрьһэнһөө
Арюухан сэсэг һалба нал.
Агад зонойм зүрхэнһөө
Алтан одон яларбал.
Булад сэнхир тэнгэриһээ
Буумал олон һүлдэтэйш.
Бурят Монгол оронһоо
Ургамал алтан түүхэтэйш.
Генерал-майор - алдаршни,
Герой баатар габьяашни
Шэжэр алтан гэрэлтэй
Шэнэ түүхэ бэшүүлээл,
Агууехэ Илалтын
Агалаг үндэр габьяае
Ашатай бурят орондоо
Асарһан баатар генералнай!
Табаг дүүрэн хэшэгтэй
Тарган сагаан хони ойнгоо,
Түрын ёһоор хүндэтэй,
Түөлэй барин тогтоогыш.
һааба соогоо эһээмэл
һаамаг сагаан эдеэнһээ
Шэрэм танхаар татуулһан
Шэмын дээжэ дуһаагты.
Бурят оронойш гургалдай
Боори дээгүүр жэргэнэл.
Булта зонойш баярые
Дурдан дуулан жыганаал.
Мүнхын аршаан дэбэрһэн
Мүнхэ һарьдаг ууламнай
Мүнгэн сагаан оройһоо
Мүшэнэй гэрэлээр тодорбод.
Намаа сэсэгээр хүбөөтэһэн
Нангин байгал далаймнай
Нарата номин оёорһоо
Наранай гэрэлээр долгитонол.

Батаар генерал Балдынов

Сахилгаан шэнга дайнһаа саһа мүльһэн хайлажа, газар дайда шатана. Ой тайгын халсаржа, улад зоной зүдэржэ, огторгойдо туламa утаа униарадаа үбэлэй үдэр бүрхэжэ, ехэбуугай галһаа харанхы һүниин туяатажа байһан саг бэлэй. Шунахай шолмос немецүүд хара түмэр хорхойнууд шэнгеэр хойно хойноһоон хотиролдон. Кубань, Доной баян талаар Кавказ, Волга тээшэ тэмүүлэжэ ябаа һэн. Хохимой Гитлерэй сэрэгүүд хайран сэсэглиг нютагыемнай хорлон түйбэн бузарлажа, үргэн дарүү Волгадамнай үхэлэй һүүдэр дүтэлжэ байгаа. Хэды хүндэ бэрхэшье һаань хойшоо сухариха, үнэр баян нютагаа ойро зуура орхихо ушар байлая гараһан юм.

Һүртэй һэн даа тэрэ мянга юһэн зуун дүшэн хоёр он! Бидэ бүгэдэнэй сүлөө жаргалтай байха гү, али зэрлиг фашистнарай зарса боолоог болохо тухай үхэлэй тэмсэл болоjо байгаа һэн.

—Цэгэшье алхам гэдэргээ сухарихагүй!—Эсэгэ нангин оронеймнай, Сталин агуу багшымнай арюун захиралта иимэ тобшо байгаа. Саашаа сухарижа болохогүй гэжэ солдат бүхэн мэдэгшэ һэн. Урдамнай—аюул, хойномнай—Волга, Сталинград, Эхэ орон!

Галзуу дайсанай туридтые ябахаһаашье тогтоогоод, удаань тэрэниие үй бута сохихо хэрэгтэй байгаа.

Волгын тэнгэ, Сталинай нэрэтэ город соо түүхэ домогто үзэгдөөгүй. түйлай ехэ тулалдаан болоо һэн. Ами наһаа гамнангүй тэмсэһэн арсалан баатар Сталинград тухай, шуһа нүжэ болоһон суута ехэ Сталинград тухай хэн мартаха гээшэб?!. Граждан дайнай үедэ Сталинай хамгаалһан Царицын—Сталинградай үүдэн дээрэ Улаан Арми халаа барас бухы хүсөөрөө бодожо, бузар нохосуудые бута сохёод, алуурша Паулюс түрүүтэйгээр амиды үлээшэ сэрэгшэдынь плендэ абаһан бэлэй. Иигэжэ баатар сталинска дивизинүүд шууд шанга добтолгодо ороод, хараалта муухай Германи, Берлин хүрэжэ, мүнхэ илалтын тугые мандуулаа һэн.

Аюултай хэсүү байдалһаа агууехэ ороноо аршалһан тэдэ хэд, хэнэй хүбүүд гээшэб?

—Сталинградай солдат, социализмын ороной солдат, Балдынов шэнги мянга миллион баатарнууд!

Балдынов—энэ бурят-монгол үгтэй баатар. 1903 ондо Эхирит-Булгадай эльдин хонгор дайдада түрэйһэн, эрдэм һургуулитай, эрэ бэрхэтэй үн. Илья Васильевич арад зонтой хамта гасалан зоболонгой гашууе үзэһэн, арад зонтоёо хамта эрхэ сүлөө олоһон малша бурят хүбүүн.

...Бишихан Илья бэяд ноёдой хони ямаа харюулжа ябахадаа, «Байгал далай хараһайб, эрдэм бэшэгтэ һураһайб» гэжэ һанагша һэн. Урданай тэрэ үедэ Илья шэнги тиимэ олон үгытэйшүүд уула халаһаа, хабтагай талаһаа бэшэ юушье харадаггүй, ноёд баядай зарса боолой болоһоор лэ наһаа барадаг байгаа.

Агууехэ Октябрь Улаан революци. Улад зоной уур сухал дэбэржэ, урданай тэрэ байдал эбдэрээ, жаргалай наран мандаа. Эгээл энэ сагһаа малша бурядай эрхэ сүлөөтэ шэнэ байдал эхилнэ. Илья —Ленинскэ комсомолой член, улаан партизан, эрэлхэг офицер.

Хорёодтой болоjо ябахадаа харин сагаан бандидуудтай тэмсэжэ, Эхирит-Булгадтаа элитэ болоһон юм. «Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа» гэжэ бурят-монгол арадай хэлсэдэг оньһон үгэ энээнһээ удхатай байнабшуу..

Илья Васильевич Балдынов эршэтэй шанга туршалган соо, эрэлхэг хатуу тэмсэл соо алдартай солотой болоо. Ленинградай морито һургуули дүүргээд байхадань, 1929 оной КВЖД дээрэхи тулалдаан захалаа. Эндэ эрэлхэг залуу командир эгээл түрүүшынхеэ эрдэмэй мэргэниие, һэлмын хурсые харуулба. Тэрэнэй командалһан мүнгүү солбон морито сэрэгшэд манай орондо халдаһан дайсадые үй бута нэрьежэ, магтаал солодо гараһынь һанаад үзэгты. Балдыновай хүтэлһэн арбан дүрбэн сэрэгшэд орден хайрада хүртэжэ, өөрөө тэрэ командир Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан бэлэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ нангин дайнай үедэ бурят-монгол арадай большевик сэхэ хүбүүн бүхы эрдэмээ харуулба. Капитан зэргэтэйгээр дайнда ороод, генерал-майор ба Советскэ Союзай Герой болоһон, арбан дүрбэн орденууд ба медальнуудые яларуулһан бурядай тэрэ баатар хүбүүнэй баатаршалга габьяань бүришье һаа ехэ.

Байлдаанайнь соло агууехэ Ленин городой тэндэ, Октябрьска социалистическэ революциин үлгы болоһон газарай тэндэ захалаа Улаань һүбэлгэн шударгуу офицерые Москвагай шадар болоһон хатуу тэмсэл соо, столицые хамгаалагшадай зэргэдэ харабаби.

Илья Васильевич Балдынов эгээл шанга байлдаан соогуур Сталинградай фронт ерээ һэн. Иркутска гвардейскэ дивизидэ эрэлхэг шалмараар тэмсэжэ, алдар солотой болоод, шэнэ дивизи өөрөө эмхидхэһэн байна. Балдыновай командалжа ябаһан тэрэ дивизи Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эгээл аюултай газарнуудаар ябажа, мартагдашагүй ехэ габьяа гаргаба. Энэ дивизи гал дүлэн соогуур, шуурга бахин соогуур, аадар мүндэр соогуур ябажа, Европын гол мүрэнүүдые гаталһан, уула хабсагайнуудые үнгэрһэн байна. Кавказай хада уулын тэндэһээ эрид шанга добтолгодо орожо, энэ дивизи Кубань, Донбасс дээгүүр, Николаев, Одесса, Кишинёв, Бреславль городуудаар сахилгаан түргэнөөр добтолжо баруулаа. Молочная гэжэ мүрэниие эгээн түрүүн гаталжа гараад, Румыни дээгүүр үнгэржэ, Югославиин столица Белградта дабһан түрүүлэн ороһон юм. Болгариие булимтарагша дайсанһаа сүлөөлэлсөөд, Будапештын тэндэ бүлэг немецкэ дивизинүүдтэй ехэ тулалдаа хэһэн байна. Гудериан гэжэ немецкэ генерал арба нэгэн дивизинүүдээ асараад, алдарта Улаан Армиин добтолгые барихам гэжэ болобо. Теэд, Сталинска манай дивизинүүд энээнһээ болохошье бүлэглэлгэнүүдые бута сохижо дараһан юм. Будапештын тэрэ операцида Балдыновай дивизи баһал һайнаар шалгаржа гараа. Венгри, Австриие сүлөөлхэ, Чехословакиие сүлөөлхэ дайнда мүн лэ мүнгүү шангаар тэрэ дивизи тулалдаа.

Гвардейскэ энэ дивизи Генералиссимус Сталинай, советскэ баатар арадайнгаа захиралтые эсэстэнь хүртэр дүүргэжэ, гитлеровскэ Германиие даралсаһанай һүүлээр, японско империалистнуудай яһыень хуха сохилсобо. Агуухэ Сталинай амаршалгада олон дахин хүртэһэн алдарта энэ дивизи хадаа Улаан тугай хоёр орденто, Суворовой орденто Бреславльска — Хинганска гвардейскэ дивизи гэжэ нэрэтэй. Энэ соединенидэ арбан дүрбэн геройнууд, олон мянган орденон бии.

Иимэ эрэлхэг сэрэгшэдые илалтаһаа илалта тээшэ ударидажа шадаһан сталинскэ һургаалай шалгарһан залуу генерал Советскэ Союзай Герой Илья Васильевич Балдыновта бурят-монгол арадайнгаа баяр мэндэ хүргэе!

Даши ЛУБСАНОВ.

ГЕРОИЗМ

Маньчжуриин захагүй үргэн сагаан тала дайда зүүлжээ—Дурна холын зүг тээшэ һунана. Ехэ буунуудай шанга абяан нэжэгэнэлдэжэ, хара шорой огторгой өөдэ сасарна. Манай дайшалхы самолёдууд харсагадал адляар огторгойн агаар эсхэжэ, дээшээшье доошоошье шуумайлдан ниидэнэ.

Энэ үедэ ахалагша лейтенант Береговойн рота нэгэ налагай халада дүтэлжэ ерээд, сэрэгэй гуримаар таража, добтолгодо орохоор бэлдэнэ. Үдын халуун наранда ангажа, ундаа хүрэһэн Алексей хажуудаа хэбтэһэн нүхэр тээшээ эрьежэ.

—Иннокентий, ятарад хүлэрбэ гээшэ биб, ундашни хэр хүрэнэб,—гэхэдэнь, солбон шударгуу Баторов аман сооһь хэдышье хатажа байгаа һаань «бага-зэргэ хүрэнэл даа, теэд тэсэхэ хэрэгтэй» гэбэ. Дайсаниие бутасохёод, олоод сүлөөтэйгөөр ундаа харюулжа амарна бэзэбди. Мүнөө зали бууһандаа адли эрид шанга сохилто хэхэ гээшэбди гээд, омог дорюунаар нүхэдөө урмашуулаад, буугаа шанга алхажа, алас холо хүрсаар харана.

Халын хормойһоо зүрын харалжа байһан танкда эсэргүүсэхэ хоёр ехэнүүд нүхэнүүдые хабан гараад, халын оройдохи японской бухэжуулгэдэ доболхо гэһэн захиралта ротодо үгтэһэн байгаа. Добтолго эхилбэ.

Дайсанай бүхэжүүлһэн точкые тойрожо ошохоор түсэблэжэ, Баторов сэрэгшэ бушуу түргэнөөр мүлхибэ. Мэргэн буудагша нүхэдынь Баторовтаа туһалжа, дайсанай дотой амһар-руу зай забһаргүй галдана.

Байза хаанаһаашьеб даа дайсанай пулемёт таршаганаба. Энэшье уурхайе эрэлхэг Баторов дараа. Теэд хорото самурайнар хосорхо болоһоншье һаа, һүүлшынгээ дуһал шуһан болтор эсэргүүсэхэ гэһэн японско сэрэгэй засагай хатуу захиралтатай байгаа.

—Энэ яяр самурайнарай һабарта ябашье орохогүйбди! Иигэжэ эрид шиидэһэн Иннокентий-боец шууд хурданаар бодожо шэн габьяа, шалдэг героизм гаргаба—Баторов герой өөрынгөө бэеэр дайсанай дотой амһарые бэеэрээ бүглэбэ. Энэ—зол жаргалта арадтаа, инаг һайхан Эхэ орондоо, агууехэ Сталин вождьдоо үнэн сэхэ байһанай толотомо тодо гэршэ мүн. Иимэ героизмые гансал социализмын ороной, Сталинска һургаалай хүнүүд харуулжа шадаха!

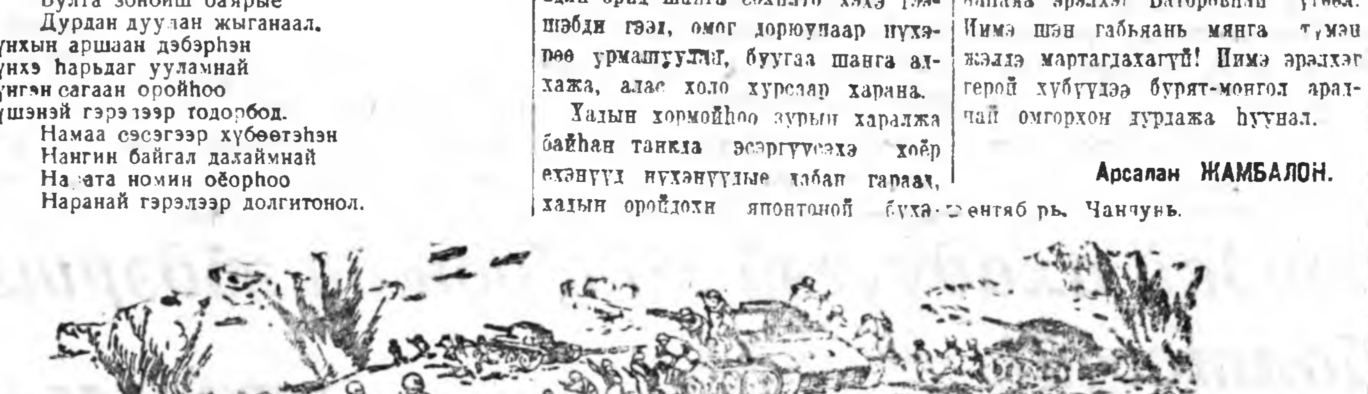
—Жаргалта байдалаа аршалхын түлөө залуу наһанашье хайралхагүйб,—гэжэ коммунист Баторов хэлэгшэ һэн.

Иннокентий Баторовай иимэ героизм агуу һайхан Эхэ орондоо инаг дуратай байһанай эгүүридэ мүнхэ жэшээ болоод!

Түрэл арадайнгаа зол жаргалай туһада, советскэ ороной сэсэглэн мандажа байхын түлөөдэ элир залуу наһаяа эрэлхэг Баторовнай үгөөл. Иимэ шэн габьяань мянга түмэн жэлдэ мартагдахагүй! Иимэ эрэлхэг герой хүбүүдээ бурят-монгол арадай омгорхон дурдажа һуунал.

Арсалан ЖАМБАЛОН.

Сентябрь. Чанчунь.

МҮНХЭЖЭЛЭН АЛДАР

«Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа» гэжэ бурят-монгол арадай оньһон үгэ бии. Владимир Бузинаевич Борсоев бага балшар наһанһаа дорюун бэрхэ, хүхюун зантай, хүнэй нюдэндэ арюун хүбүүн байһан юм. «Эмээлтэндэ хүсэгдэхэгүй, эрхытэндэ эмирэгдэхэгүй, эрэлхэг зоримгой эрхим хүнүүдэй нэгэн болоjо, нэрээ нэрдүүлхэ, арадаа алдаршуулха хүбүүмнай Володя лэ байна гээшэдаа» гэжэ аха дүүнэрынь, айл аймагынь хөөрэлдэдэг байгаа. Иигэжэ хэлсэдэгынь эгээл зүб байба.

Үрдэн ниитэ ажалшадай эрхэ сүлөөтэй жаргалан түгэлдэр ажабайдалай түлөө болоһон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ Владимир Бузинаевич баатаршалгын дээдэ жэшээ харуулаа.

Владимир Бузинаевичын ажабайдалыень, ажал-ябуулгынь хаража үзөө һаа—гүрэнэйнгөө хэрэгтэ бэеэ үгэһэн үнэн шударгуу хүн байһаниинь эли тодо байха юм. Юундэб гэхэдэ, Владимир хадаа 24 наһанһаа хойшо хододоо Улаан Армида алба хэжэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын хэрэгтэ шуһа мяхаараа шунан ханиаһан байна. Сэрэгэй мэргэжэл шудалхые хүсэжэ, Улаан Армиин Генштабай Москвадахи М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ Сэрэгэй Академиие хайн сэрэгэй урда тээ дүүргээд, дээдэ эрдэмтэ офицер болоо һэн. 1941 ондо дайнай эхилэмсээр нүхэр Борсоев дайшалхы замда мордоһон юм. Энэ сагһаа хойшонхи Владимир Бузинаевичын зам ябадалань баатаршалга гаргаһан баримтануудһаа баггүй олон байха. Нүхэр Борсоевой командалжа ябаһан частьнуудынь 1942—43 онуудай байлдаануудта хабаадалсажа, Верховно Главнокомандалгын табиһан зорилгонуудые бүрин түгэс бэелүүлдэг байгаа.

«Артиллери болбол дайнай бурхан гээшэ» гэжэ нүхэр Сталин хэлэһэн бэлэй. Владимир Бузинаевич артиллерийскэ бригадын командир ябаһан юм. Энэ бригадань тон харюусалгатай үүргэнүүдээ тодорхой зүбөөр, бүрин гүйсэдөөр, шэн габьяатайгаар бэелүүлжэ, Верховно Главнокомандалагша Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр Сталинай зүгһөө хэдэн удаа баясхаланда хүртэбэ. Дайнай эхилхэ үедэ капитан байһан аад, гвардиин полковник зэргэтэй болотороо дэбжэһэн Борсоевой үбсүүн дээрэ Ленинэй, Улаан Тугай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 1-дэхи зэргын, хоёр Улаан Одоной болон американска офицерскэ орден яларна.

Ратибор гэжэ немецкэ город шадар Одер мүрэнэй баруун эрьедэ гараад, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайе илалтадань хүргэхөө ябатараа, 1945 оной мартын 8-да нүхэр Владимир Бузинаевич Борсоев баатарай үхэлөөр унаһан байна.

Владимир Бузинаевич болбол Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин түйлалтануудые саашадань мандуулхын түлөө, Эсэгэ оронойнгоо энхэ амгалан бэ бэеэ даанхай байхын түлөө, арад зонойнгоо эрхэ сүлөөгэй нэрэ түрын түлөө ами бэеэ хайралангүй тэмсэжэ, гайхамшагта габьяануудые гаргажа алдаршаа. Бүхэсоюзна коммунистическэ партяар хүмүүжүүлэгдэһэн үнэхөөрөө большевик Владимир Бузинаевич Борсоев агууехэ Ленин—Сталинай партиин шлагдашагүй Улаан тугые бүри дээшэнь үргөө, Эхэ оронойнгоо нэрэ солые үргэнөөр дэбжүүлээ.

Ленин—Сталинай партиин үнэн сэхэ член, Улаан Армиин габьяа түгэлдэр командир, бурят-монгол арадай бэлигтэй эрхим хүбүүн Владимир Бузинаевич Борсоевой хэһэн хэрэгынь хэзээшье мартагдахагүй, Бурят-Монголой ажалшадай гүнзэгы зүрхэндэ мүнхэдөө һанагдажа байхал!

Ц. ЦИБУДЕЕВ.

XXVIII

Намар бэлшээри дээрэ

Намарай ольбо унажа, газар далхэйн үнгэ хубилаад байба. Хада уулын модоной баглагар ногоон пэлбүүбэншье шаралаад, яһала элээр илгаржа харагдаха болоо. «Уулын оройдо саһан орожо, ургын үзүүртэ мульһэн хүрэхэнь»—гэжэ хэлсэдэг саг эгээ мүнөө болоод байгаа бэлэй.

Бүри үглөөгүүр эртэ, бүрэнхы байхада болоһон Цыренжит Гомбоева гэртэхи-газаахи ажалаа хэжэ бушуу түргэнөөр ябахань харагдана. «Эртэ болоһон хүн—энеэдэ наагуур эгүүр, орой болоһон хүн уур сухал дээгүүр ябадаг юм»—гэһэн үлэгэрэй оньһог үгые Цыренжит хэтэйнгээ нэгэнтэ бэшэ хэлэхыень дуулаһан ба тэрээнтэй суггаа хүдэлдэг хоёр нүхэрынь мүн лэ хонинойнгоо байра дээрэ ерэнхэй. Энэ түхэреэн ехэ хашаан соо тобир тарган хонид һанаа амархан ухилдалдажа хэбтэнэд...

Уданшьегүй, үглөөнэй улаан наар эдэнэр хони малаа бэлшээридэнь гаргаба. Тиихэдээ хашаанай үүдэндэ зогсоод, хүн сагаан хонидойнгоо зэралгүйхэн һубараад гаража байхыень ажаглан хаража байтараа:

—Эй, нүхэд, мүнөөхи эхирнүүднай хонохо тумаа улам томо болохо хэбэртэй болонол,—гэжэ Цыренжит баяртайгаар энеэбхилэн байжа нүхэдтөө хэлэвэ.

—Нээрээшье хэлэнэш, Цыренжит хэтэй! Эдэ хөөрхэднай амитад болоко ошобол даа.. Шэмэтэй һайн бэлшээридэ ябаад байхадаа, үһэзүһэниншье заһаршоо. Харыт, элэнээ, Тандаа эрхэлнэ бэшэ гү? Ягаа уринаар харнаб даа.—гээд Санжима дүрбэн миронос түлгэнүүд лэ заана.

—Ай даа, эрхэлэнгүй яахань бэ, хөөрхэлни! Эдэ дүрбэнииые бүхэли хабартаа гараар тэжээжэ, үлы хүргөө хамнайб. Минии үргэһэн басагад гээшэл!—гээд Цыренжит ихэт дуратайгаар дүрбэн эхирнүүдэй хойноһоо хараһаар үлэшэнэ.

—Зүб хэлэнэт: түрэһэнһөө—үргэһэнииинь гэгшэл даа...—гээд, Санжима энеэнэ.

Нүгөөлэ гурбан эхирнүүдшье бэеэ оложо, баһа түлгэ хонид болбол даа!—гээд, Бутэд Чимитова өмгөрхолтойгоор хэлэнэ.

—Ерэхэ хабар үшөө олон хонин эхирлэхэ байха. Одоо тиихэлэ эхирнүүдэй эжынэр болохот. Бэеэ бэлдээд байгты, бэреэд басагад!—гэжэ Цыренжит зугаа дундаа зүбшөөл үгэнэ.

Хангалтама һайхан хагда пэлоогоор элбэг хада уулынгаа хүтэлбэри өөдэ һүрэг олон хонид гараад, бэлшэжэ эхилээ. Тиихэдэнь элэ бэреэд яража, хонидойнгоо хойноһоо дахажа ошобо. Эгээ мүнөө, намарай сагта адуу малые шадамар һайнаар адуулхада, айхабтар таргаласатай байдаг юм. «Намар таргалһан мал—хабаршье хүсэеэ алдадаггүй»—гэжэ эдэнэр ойлгоод, хони малдаа улам ехэ шэмэ шүүһэ олгохо гэжэ оролдоно. Баһа, хонихурьгадайнгаа убэлэйнь байра-байдалые хүсэд бэлэн болгобо...

• • •

Халима дүүрэн уһатай Сэлэнгэ мүрэн, харьял, түргэн урасхалтай Хёлго гол хоёрой уулзабари дээрэ байһан һүтэй гэжэ энэ нютагта Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхоз бии юм. Гансахан нютагайнь нэрэшье эндэхи газар дайдын үрэжэлтэ һайхан, үнэр баян ба үхэр малайнь һүтэй-һаалитай байһыень гэршэлнэ бэзэ.

Энэ артелиин Хала гэжэ газарта 500 гаран хонитой отара бии байна. Эгээ тэрэ отарын хонид мүнөө бэлшээридэ гараба гээшэ. Цыренжит Гомбоева үни удаанай хүдэлжэ байдаг. Яһала олон хонид энэ оролдосотой шадамар эхэнэрэй гараар тэжээгдээ юм. Нүхэр Гомбоева колхозойнгоо даалгажа үгэһэн тон харюусалгатай ба хүнлэтэй ехэ ажалда үнэн зорилгоо табижа оролдодог байна.

Тиимэ хадаа, нёдондо бүхэли убэлдөө хээрэ-хадын бэлшээридэ хонидоо адуулжа, ондо оруулжа шадаа һэн. Тиихэдэнь нэгэшье толгой малай гарза гараагүй—булта бүрин бүтэн ябажа, убэлэй ута нюргые дабажа гараа һэн. Хагдан бэлшээридэ ябажа убэлжэһэн аад, шуурража мүүдэжэ, даахилаа дараглаһан нэгэшье хонин байгаагүй. Энэ халаа үнэхөөрөө оролдолгын хүсэн байнабшуу!

—Хадын ногоон гээшэ халуун шэмэтэй байдаг юм. Манай Цыренжит хаана ямар газарта хонидоо адуулхаяа хүсэд мэдэнэ гэжэ колхозойнь парторг нүхэр Балдан Доржиев магтана.

Тиигэжэ магтуулхань зүб! Һаналшье үзэхэдэ: 450 эхэ хонидые бэлшээри дээрэ адуулжа, ондо оруулаад, тэдэнэй түлыень бүрин бүтэнөөр тэнжээхэ гээшэ—тиимэ хялбар бэшэл даа. Тиихэдэ, хэды олон хонид эхирлээ гээшэб! Хэды олон хонин хэнзэлнэ гээшэб!

Модоной хахарама хүйтэндэшье, мориной ангама халуундашье,—убэл зунгүй эдэ бүтэдые харахатэжээхын хойноһоо Цыренжит Гомбоева болоод, тэрэнэй хоёр хани нүхэд эсэхэ-сусахые мэдэнгүй ажал хэнэ.

Колхозой жэирын хонишон ябаһан Цыренжит Гомбоева гэгшые бүхы рéспублика дотор аллар-суула гаргаһан нимэ нэгэ шухала событи мүнөө жэлдэ болоһон байна. Хабар эртэ, һая-һаяхан урин дулаан сагай эхин үзэгдэжэ байхада, нүхэр Гомбоевагай һүрэг сооһоо нэгэ эхэ хониниинь 4 эхир хурьга гаргаһан байгаа. Эдэнь дүрбүүлээн дэгдэгэрхэн шэхэтэй, буржагар нооһотой, угаа өөрэ һайхан хурьгад бэлэй.

Энээнһээ урдахана, мүн эндэ нэгэ хонин 3 эхирые түрэһэн байба. Иигэжэ хонидойнгоо олон түл гаргадаг болоһондонь урма зоригоо бадаража, тэдэнэр арбан дабхар эршэтэйгээр ажалладаг болоо һэн. Теэд тэдэнэй оролдолгонь дэмы хосороогүй!

—Эхир хурьгаднай дүрбүүлэн нэгэ зүһэтэй, аб адлихануул аад, тобир томо бэетэй түлгэнүүд болобо. Манайда олоор эхирлэдэг хонидой шэнэ үүлтэр бии боложо байна гэжэ бидэнэр барандаа баяртайбди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Цыретар Доржиевич өмгөрхолтойгоор хөөрэнэ...

Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхоз адуу малаа олоор үсхэбэрилжэ, ашаг шэмыень ехээр абажа байһан халаа, бүхы Сэлэнгын аймаг соо түрүүлжэ, ВКП(б)-гэй айком ба аймсоведэй исполкомой дамжуулгын Улаан тугые хоёр жэлдэ удаагаар алдангүй, бүхөөр барижа байна.

Колхоздоо үнэн сэхээр ажаллажа, түсэб даалгабаряа үлүү гартар дүүргэһэн халаа, эрхим хонишодстахановканууд—Цыренжит Гомбоева, Бутэд Чимитова, Сынжима Очирова гэгшэд нэмэлтэ түлбэри ехээр абанад. Нёдондо 82 хони түсэбһөөн үлүү тэжээһэнэйнгээ түлөө 18 толгой хони абаа бэлэй. Теэд, мүнөө жэлдэ бүри һайнаар хүдэлһэн хадань, тэдэндэ аяар 23 толгой хонин шап үгтэхэ юм. Энэ халаа, тэдэнэй хэһэн стахановскэ ажалые, толи гэрэл дээрэ харуулһандал аллаар, элеэр гэршэлнэ.

Цыренжит Гомбоевагай эрэ нүхэр Дабаажан мэнэ һаяар фронтһоо бусажа ерэхэ болоо. «Дайн байлдаанда зоригтой бэрхээр ябаһанайнгаа түлөө Дабаажан нүхэрни алтанмүнгэн медальнуудые үбсүүн дээрээ яларуулаад орожо ерэхэ юм»—гэжэ Цыренжит һайса мэдэнэ. Теэд, дайсанаа даража, дайгаа дүүргэхэ хэрэгтэ Цыренжит өөрөөшье хубитаяа оруулжа, иимэ һайнаар хүдэлжэ байһан халаа, нүхэрэйнгээ ерэхэдэ улайжа-сайжа байхагүйл!

Вас. ГАЛДАНОВ.

ЭХЭ-ГЕРОЙ

Намарай тэрэ үглөөгүүр Бургалтайда бүрхэгшэг байба. Утаа манан үшөө тараагүй аад, нюдэндэ дайралдаһай лэ юумэ сэнхэгтэжэ харагдана. Сог мүшэнэй баруулха багта болоһон үбгэд хүгшэд галаа түлижэ, ганса нэгэн айлай үрхөөр бал-бал байса утаахан бааяна. Хулэгтэй уһа бариһан, сусал зумгаал түүжэ байһан тэрэ хүгшэдһөө бэшэ хэншье газаагуур үзэгдэнэгүй. Үнгэрөөшэ һүни үүр сайтар шахуу талха таряа сохиһон хадань залуу зон унтариһаан һаял боложо байба.

Энэ үедэ үрөөһэн гартаа чемодан бариад, артелиин үйлсөөр алхалжа ябаа Ойдобые хүншье бэлэй обёорногүй хэбэртэй. Дэгэлээ хэдэржэ, хэрэлсээ дээрэһээн һарабшалааша хүгшэдшье шинельтэй энэ хүниие танягүй, тэрэ хүн хаанаһаа хайша зорижо ябаһыень ойлгоошьегүй байха. Гансал үдэшэн тээшэ Ханда абгайн аха хүбүүн фронтһоо ерээ гэжэ «Коминтерн» колхоздо дуулдаа һэн.

Дашанимынхид бүлэдөө олон аад, ходо дуутай шуутай байдаг. Теэд мүнөө үдэшэ гэрээрынь баггажа ядама олон хүн суглараа. Бүришье шууятай хүхюун байба. Тэдэнэй хүлилэхэ хүниинь мүнөө Ойдоб, тэдэнэй һонирхохо хүниинь—Ойдоб солдат.

Нээрээшье һонирхолтой юумэ ехэ. Гэртэһээн гараһаар 7 жэл боложо Советскэ оронойнгоо заха хизаар хүрөөд, дам саашаа Берлиндэ ороһон байна. Ойдоб ама халангышаг болоходо үхэл аюул тухай, олон юумэ үзэһэн тухайгаа хуу хөөрэжэ үгэбэ. Зарим бэреэд хүгшэд нюдөөрөө нёлбоһо гоожуулбашье, бэеэ барижа һуугаа һэн. Дүүргэһэн хойнонь, бишихан Бадмацуһаа эхилээд буурал толгойтон хүртэрөө булталаан альгаа ташажа, баатар хүбүүндээ бэлэг духарай барина.

Үнэхөөрөөшье габьяата хэрэг хэһэн байна. Олые шашалтагүй—Ойдобой үбсүүндэ иляраашa зургаан медаль хуу хэлэжэ үгэнэ. Тэрээн дээрэ ябаһан замынь эгээл тобшоор бэшээтэй: Москва, Сталинград, Кёнигсберг, Берлин,—Илалта! Агуу Илалтые түрэл хүбүүнэйнгээ бэе дээрэ харахадаа, дайнай гасагдал тухай һанахадаа, Ханда хүгшэнэй баярлажа бархирханшье гайхалтай бэшэ. Гансал Дашинима үбгэн өөрынгөө бүлын, өөрынгөө хүбүүнэй иимэ ехэ баяр дээрэ байлсаха зол хубигүй байшоо. Нүхэрэйнгээ эртэ наһа бараһаншье һаань, Ханда хүгшэн эгсэ арбан үхибүүдээ нюсэгэн, хооһон ябуулаагүй. Үрэ хүүгэдээ һайн һайханаар үргэжэ хүн болгоогоод, мүнөө иигэжэ хүхижэ зугаалжа байхадаа Эхэ-Геройнай хэды ехэ баяртай, хэды ехэ омогтойб даа! Сэлэнгын захаар хурьгатай хонидоо адуулжа ябахадаа, Бургалтайн бурядта хадамда ошоодшье байхадаа иимэ олон хүүгэдтэй боложо, үнэр баян жаргажа һууха хүм гэжэ Ханда-герой хэзээшье һанаагүй. Гансал Октябриин революци, гансал агуу ехэ ород зон иимэ зол хуби гээшые Ханда шэнги хэлэшэгүй олон эхэнүүдтэ олгоо. Октябриин наран сталинска үеын золто хүнүүдые сэсэгтүүлжэ байна.

Мүнөө Дашинимын үхибүүд дандаа һургуули һудартай болоо. Эгээ дүү басаган Бадмацунь 3-дахи класста, тэрэнэй аха Дымбрыл—дүрбэдэхи. Доржонь—зургаадахи класста һуранад. Санжидынь һаяхан хадамда гаража, хорим хээд. Цырен, Бадмаханда, Дулсан ба бусад эгэшэ дүүнэрээ бултынь уряа һэн. Гансал Гомбо хүбүүниинь байбагүй—Ленинградай тэндэ сэрэгэй алба хэжэ байна. Иимэ олон үхибүүдые арбан сагаан хурган дээрээ бүүбэйлжэ, хүл дээрэнь гаргаһан хүндэтэ **Эхэ-Геройн** нэрэ алдарынь—**Ханда Балдановна Дашиева** гээшэ.

Мүнөө Ханда хүгшэн 53-тай болоо. Тиибэ-ябашье хүбүүд басагадаа хараад миин һуудаггүй. «Зол жаргал олгоһо засаг түрөөэ магтанам» гээд, Сэлэнгын солото Герой шударгуу хүнгэнөөр хүдэлнэ. Ханда хүгшэнэй бариһан бамбагар сагаан булкануудые табаг дээрэ табихадаа, арбан адли хүүгэдынь, артель нютагайнь ажалшад алдарта Эхэ-Герой ажалша-малша Хандаа магтана.

Д. ДАШИПЫЛОВ.

АЛДАРТА МАШИНИСТ

Томо хара түмэр хүрзөөр удхажа паровозой топкын үүдээр хаяһан шулуу нүүрһэн гэнтэ ошо сасаран ялагар сагаан дүлэ хаяжа, Николайн хөө хара шарайһаа дон сагаан шүдэнүүдынь сайбалзуулна. Паравозой зүрхэ доһолгомо хашхараан һүниин харанхые һүрдүүлэн үргэн талые зэдэлүүлнэ. Оршон тойроной айл тосхоной нойрсон хэбтэһэн ажалшад: «Баһа нэгэ эшэлон баруулба. Хорото дайсан Гитлерэй зэрлиг арьяатан нохосуудые гюхаха хүсэтэй юмэн ошожо байна ёһотой»—гэжэ нойр дундаа тэрэ үедэ баярлан байдаг һэн. Нэрээшье машинист Николай Касьянович Врублевский болбол хорото дайсандаа дараха үхэлтэ зэбсэг ашаалһан поезднуудые дайнай үедэ нэгэнтэ бэшэ фронт тээшэ абаашаһан байха юм. 1926 ондо кочегараар эхилжэ хүдэлмэрилһэн Николай Касьянович хадаа мүнөө өөрынгөө олосотой шанга оролдолгын хүсөөр заабарилша машинист боложо шадаһан байна.

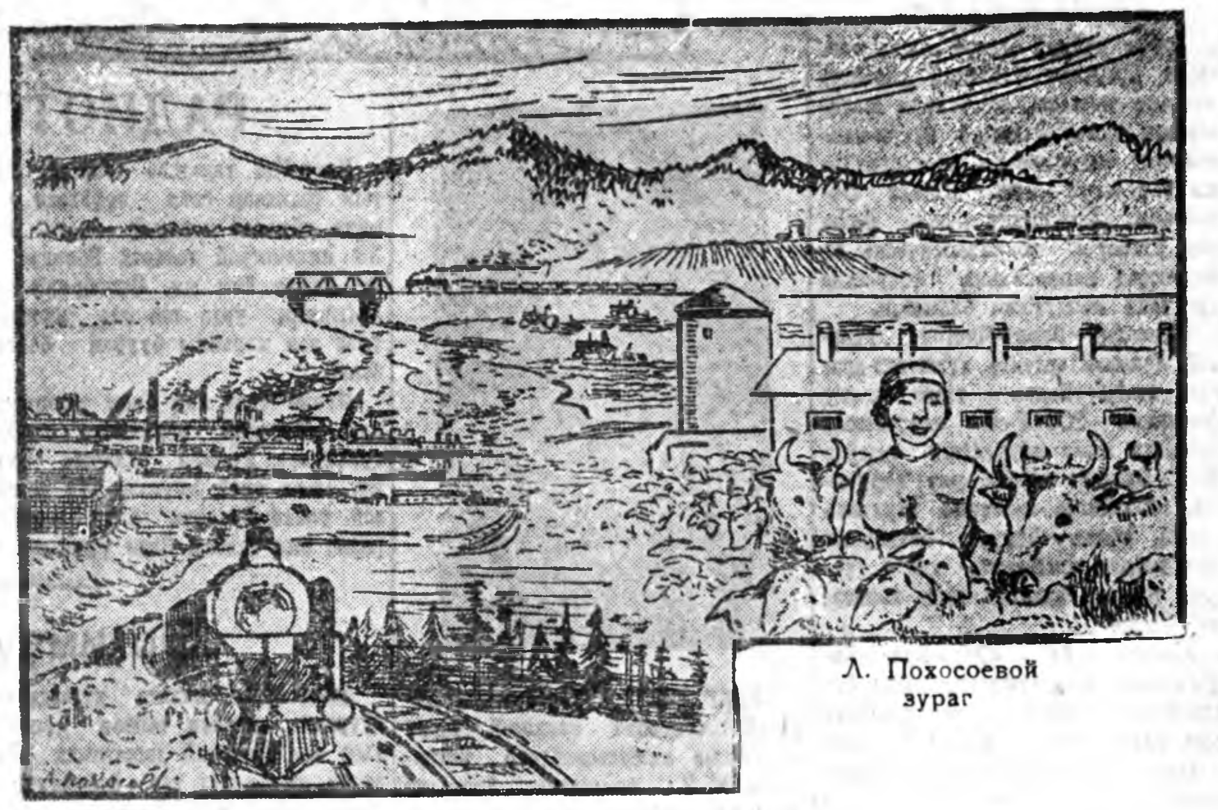
Ерээдүйдэ машинист болохо залуушуулые паровоз хүтэлхэ нарин мэргэжэлдэ һурган ябахадаа, Николай Касьянович гансахан паровоз бэшэ, харин бүхы поездынгоо хүтэлөөн бүхэниие, амисхал бүхэниие зүрхэ сэтхэлээрээ мэдэн ябахань гайхамаар бэлэй. Тиимэдэ паровозойнгоо хамаг бүхы зан абари, аашa шэнжэнүүдые, гайка шурэб бүхэниие өөрынгөө бэе мэтэ мэдэжэ ябадаг тула, шабинартаа зааж ойлгуулхадаа айхабтар шадамгай байдагынь дамжаггүй. Тэрээнһээ гадна 19 жэл соо ябаагүй түмэр замынь үгы тула, гансахан манай эндэхи Бурят-Монгол дотоохи бэшэ, харин холо ойрын түмэр харгы өөрынгөө альган дээрэхи уршалаа бүхэниие мэдэхэһээ һүрагүй үлүү мэдэнэ. Хаана оруудам, үгсүүр, баруулжа зүүлжээ голируу байдаг, хаана паровозоо удааруулха, хаана зам тойрон байдаг тэмдэг бүхэниие миин охи татуулан ябадаг ушар ба гансал гадаһан хүртэр сүм сээжэ мэдэдэг байхань гайхалгүй. Николай Касьяновичын һурган гаргаһан олон тоото машинистнар, тэдэнэй дунда Шумилин, Артамонов ба бусад халаа мэргэжэл шадабариин эрхим жэшээнүүдые харуулһан байха юм.

Дайнай үедэ гурбан эхэнэрые машинистын мэргэжэлдэ һургаһан байна гэбэл: Бондарева, Лучинина, Правоверова гэгшэд манай үргэн орон соогуур хүсэлтэ хара паровозуудые эрхим һайнаар жолоодон хүтэлжэ ябадаг болоһон байха юм. Урда сагта эхэнэр хүн поезд хүтэлжэ яоана гэжэ үзэгдээ дуулдаагүй байбашье, харин мүнөө иимэ ушарнууд али олон болоһон байна. Гэбэшье эхэнэр хүниие мэргэжэлтэйгээр һайн машинист болгон һургахын түлөө Врублевский ехэхэн шадабари гаргаһан байхань мэдээжэ.

1945 оной августын 5-да Бүхэсоюзна түмэрзамайхидай һайндэртэ манай парти ба правительство болбол Эсэгэ ороноо хамгаалха агууехэ дайнай үедэ түмэрзамайхидай харуулһан баатар габьялае сэгнэжэ, хэдэн олон түмэрзамайхидые орден хайрада хүртүүлһэн байна. Тэдэнэй дунда манай бүхы Зүүн-Сибириин түмэрзам дээрэһээ Врублевский Николай Касьянович хадаа Ленинэй орденоор шагнагдаһан байна. Врублевскиин хүтэлэн байгаа колонна хадаа түмэрзамайхидай мүрысөөндэ нэгэдэхи һуурия алдадаггүй байха юм.

Даши ЧЕРНИНОВ.

Л. Похосоевой зураг

Эрэгтэй эмэгтэй колхознигууд, эрэгтэй эмэгтэй таряашад, совхозуудай эрэгтэй эмэгтэй хүдэлмэришэд, агрономууд, зоотехнигүүд болон ветеринарнууд! Малажалай ашаг үгэлгые дээшэлүүлээ! Адуу малай тоо толгойе улам саашань олошоруулая! Малажалай продуктнуудые орондоо улам ехээр үгэе!

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй уряалнуудһаа.

БАЯН НЮТАГ

Намарай дууранги шара наран хүхэ номин тэнгэриин орьёл дээгүүр хөөрэжэ, хүнэй һанаа сэльхэлые дулааханаар нэбтэ жэгнэн байгаа һэн.

Энэ үедэ Кяхтын аймагай «Улаан-Табангут» колхозой ажалшад үбһэ таряанайнгаа хуряалгые дүүргэээд, үбэлдэ бэлэдхэлые үлэмжэ һайнаар ябуулжа, хүхюун баяртайгаар хөөрэлдэн зугаалан һуубад.

«Зай, энэмнай һайн сагай ерэхэдэ һамгадай наран гараба. Арһа хүдэһөө эллэжэ, армиһаа ерэһэн хүбүүдтээ аятай дулаахан хубсаһа гоё һайһанаар оёод һамгад бүхэн һайрхалдан һайхашаалдан һууханьхаяа» гээд энеэлдэн хүхилдэнэ.

Эгээл эндэһээ харахадаа манай Сэлэнгэ мүрэн аяар тэрэ холоһоо булад толи шэнгеэр нара һөөргэ яларан, гүн тунгалан Байгал далайдаа гүнзэгы баян уһаа хүргэн ябана хэбэртэй. Энэнь халаа манай Бурят-Монгол оронойхоймор дээгүүр адууһа малаа үсхэжэ, арбай тарягаа ургуулжа ажаһууһан колхознигуудай Эсэгэ советскэ орондоо эгүүридэ мүнхэ жаргал зохёохын түлөө нэгэн һанал, нииһынгээ хүсые зорюулжа байһанай үльгэртэй гайхамшаг газадат мүн гэжэ миинии зосоо һанагдана.

Тэндэһээ энэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цырендоржиев бага зэргэ хоолойгоо заһан татаад, хөөрэжэ эхилбэ.

—Манай Кяхтын аймагай орон дэлхэйн үргэмжые юугээршье сэгнэшэгүй. Юун бэ гэхэдэ: ажалша малша арад зоной хүсэл зоригые үргэлжэ татан байдаг заха хизааргүй үргэн баян бэлшээриин газарые харагты! Эгээл эндэ хэдэн арбаад түмэд адууһа малые артар тарганаар үдхэжэ, үбэл зуниие илгаагүй бэлшээжэ орохо ушартай байна.—гээд дуугархадань тэндэһээ нэгэ буурал толгойтой үбгэн, нүхэр Цырендоржиевай хэлэжэ байһан дүүрээгүй үгые таһа дүүрэн абажа. «Маша зүб, манай Кяхтын аймагай газар орон шэнги үргэн баян бэлшээри хаана байгаа юм. Бурят-Монгол сооошье һананагүйб. Эрид залуу наһандаа сэрэгэй алба хэжэ, нилээд олон дабаа дабажа, нилээд олон уһа гаталһан хүн байхаб. Адууһа мал үсхэхэдэ иимэ аятай алтан бэлшээриие үзөөгүйб. Манай энэ дайдада адууһа малай атар таргыень табюулдаггүй, амтатай аггай ая, хорхинсог, хяаг шаралжаа, бүтүүлэ, хурьгалжаа гэхэ мэтэ хоолтой халуухан нарин ургасанууд халюуражa долгилжо байдаг юмэл.

Тиигээд мүнөө малша мэргэн манай колхознигууд энээн шэнги мал адууһаяа баһал тэрээн шэнгеэр долгилуулжа байха ёһотой байнабди. Иимэ баян бэлшээри дээрэ мэнгээжэ тангаршаажа ябаһан адууһа мал гээшэ ямаршье гүнзэгы саһан, ямаршье хүйтэн үбэлэй жабарта дабагдахагүй атар тарган занлаа ондо ородог байха юм.

Мал үсхэхэ гээ һаа,
Бэлшээри харууһан хоёр.
Магнал оёхо гээ һаа,
Утаһан уран хоёр!—

гэһэн манай эсэгэ үбгэнэрһөө наашa аман үгэ дамжажа ерэһэн мэргэн хурса удхануудые хараха хэрэгтэй. Баһа саашань:

Аятайхан газарта
Адуунай байра гэлэй лэ
Хорхинсогтойхон газарта
Хонинoй байра гэлэй лэ,—

гэһэн мүн лэ манай элинсэг хулинсагуудһаа наашa дуулалдажа ерэһэн малажалай дуунууд байха юм»—гээд үгэеэ дүүргэжэ, ехэ хүхюутэй болон һуугаа һэн.

Нүхэр Цырендоржиев мүнөө буурал толгойтой малша мэргэн үбгэнэй богонихон аад, удха гүнзэгытэй үгэнүүдэй һүүлээр, өөрынгөө ажал хүдэлмэри тухай тобшохоноор хөөрэхэ зуураа нютаг оронойнгоо байгаалиин баялигые колхозойнгоо ажал хүдэлмэритэй тон гүнзэгыгөөр холбожо шадаһанаа харуулхаһаа гадна, олон юумые үзэжэ, олон ажал хэһэн урданай малша мэргэн үбгэд хүгшэдэй түйлаһан шадаһан дүршэлнүүдые һалхи-налхи шэнгеэр харадаггүй, харин тэрээн дээрэһээ социалистическэ шэнэ болбосон малажалые үндэһэ барин бэелүүлжэ шададаг байһанаа лаб таагдаһан байгаа.

Тиихэтэй хамта нүхэр Цырендоржиев болбол социалистическэ ажал байдал гээшэ эрдэм культурагүйгөөр ба оньһото хүсэнһөө газаа тээгүүр ургаха мандахагүй юм гэжэ лаблан мэдэһэн дээрэһээ, өөрөө хадышье һаяхан энэ колхоз дээрэ түрүүлэгшын хүнлэтэ харюусалгые даажа абаһан сагһаа наашaа богонихон саг соо ажаллаха зуураа нэгэ автомашинатай болоһон ба шэнэ клуб барюулжа эхилһэн, радио байгуулһан, баһа правлениин шэнэ гэр барюулха ба сэсэглиг моод һуулгаха, сахилгаан гэрэл байгуулха, колхозойнгоо гүүртнүүдые телефоноор холбохо гэхэ мэтын зүйлнүүдые бэлэдхэжэ байһан байха юм.

Нүхэр Цырендоржиев болбол «Улаан Табангут» колхозой культурна болбосон байдалые зохёохо ябадалда гэнтэ амарханаар һанаандаа оруулһан тэдыгээр бэшэ, үргэн колхознигуудайнгаа элибхи зориг дээрэһээ һуури табижа, үүдхэһэн тоншье һаа удха түгэлдэр хэрэг ябуулдаг.

Манай алибаа ажал хүдэлмэриин һалбари хэлбэри бүхэн, арад зоной эрилтэ ба элибхи зориг дээрэһээ үнэн ба зүбөөр һуури табигдаһан лэ байгаа һаань, амаршье бэрхэшээлтэй ябадалнууд эрхэ бэшэ илалтада хүргэгдэхэнь лабтай гэжэ найдадаг хүн би гээд нүхэр Цырендоржиевай шэмэгүйхэн боложо, бодолго болон һууxыень тэрээнэй омогтой ба үнэншэ дарууhан шарай дээрэһээнь мэдэжэ болохоор байгаа һэн.

Нүхэр Цырендоржиев мүнөө ямар хэрэгтэ зорюулан, юу хэжэ байһанаа мэдэнэ. Тиигээд саашань баһа ямар хэрэгтэ зорюулжа, юу хэхэ байһанаа мүн лэ мэдэнэ. Эдэ бүхы түсэбтэ ажалые зүбөөр, саг үедэнь таарулан, нютаг оронойнгоо баялигуудаар нягта холбон гүйсэдхэжэ шадаха даһал мэргэжэл болбол гансахан парти ба правительствын ударидалга доро, мүн элибхитэй шударгуу суута колхознигуудай хэшээл амжалтаар үрэ габьяагаа харуулжа бадарха байна.

Хоца НАМСАРАЕВ.

ОКТЯБРЬ

Илалтын агуу найрые
Гэршэлээш түрүүн Октябрь.
Олон яһатан арадые
Түрэл болгоош, Октябрь.
Агуу Ленинэй бодолые
Анхан бэелүүлээш Октябрь.
Арад бүгэдын хүсэлые
Үнэндэнь хүргөөш, Октябрь.
Үгытэй арадай жаргалай
Үүдэ нээгээш, Октябрь.
Баяд ноёдой байдалые
Бутара сохёош, Октябрь.

Дэлхэйн арадай дайсаниие
Бута сохюулааш, Октябрь.
Коммунизмда арадые
Хүтэлэн абаашaaш, Октябрь.

Ц. Цыремпилов.

ЭСЭГЭ ОРОМНИ

Дэбжэн илан мандаһан,
Дэлхэй дээрэ алдаршаһан,
Энхэ жаргал хангаһан
Эсэгэ мүнхэ оромни!

Баруун зүүн дайсанаа
Бала һална сохижо
Баатар бэеэ бэлжэ
Бадарһан ойгоо угтабаш.

* * *

Гэлта дайн соо уряалһан
Габьяата тугуудаа намилзуулан,
Һара нара татуулһан
Һайхан салютаа сасаруулна.

Хорин наймадахи ойгоо
Хотосо зэдэлсэ найралнаш!
Арад зонойгоо магтаһан
Алтан юрөөл зуулнаш!

Искусствын дээжэ

Мүнөөдэр Б. М. театрын хүшэгэ нээгдэхэнь

Хорин найман жэлэй саада тээ, оарга бүтүүлиг байдалай харанхы мананда төөрижэ, олон зуун жэлдэ зобоһоо туляһан манай бурят-монгол арад зондо өөрынь искусство гэжэ байгаагүй һэн. Гансал Октябрьска революциин ашаар бидэнэр удхаараа социалистическэ ба формоороо национальна искусство ургуулан мандуулжа байнабди.

Мүнөөдэр—Бурят-Монгол гүрэнэй Ленинэй ордентэ хүгжэмтэ-драмын театр «Баяр» гэдэг зүжэг (тэрэниие РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша ордентэ Ч. Г. Балдано табиха юм) харуулжа, үбэлэйнгөө сезониие эхилхэнь гээшэ. Энэнь—Агууехэ Октябриин ашa габьяа тэмдэглэхэ гэһэн тусгаар шухала удхатай гэжэ хэлэхэдэ болоно.

«Баяр» ба «Эхэ-Булад-Батор» гэжэ хоёр зүжэгүүд хадаа бурят-монгол арадай залуу искусствые алдар суута гаргаһан, упп удаан жэлдэ һонирхуулжа байха удха түгэлдэр ба гоё һайхан зохёолнууд мүн. Манай искусствын эрхим дээжэ болохо—эдэниие Эхэ оронойнгоо столица — Москвада харуулһан байнабди. Гиихэдэмнай парти ба правительствын ударидагшад Сталин багша түрүүтэй үндэр дээдэ сэгнэлтэ үгэһэн байгаа. Тиимэ хадаа, эдэ хоёр зохёолнууд бурят-монгол арадай искусствын түүхэ домогой алтан абдар соо хэтэ мүнхэдөө хадагалагдажа байхань лабтай.

«Баяр» гээшэ манай арадай баатаршалга ба патриотизм харуулһан зүжэг юм. Инаг һайхан хани нүхэр—Булганайнгаа хаанда хулгайлуулан буляагдаад байхадань. Баир өөрөө:

«Булган инаг амарагаа
Буляан абахаб дайсанһаа,
Бузагай хорото дайсанаа
Булин гарахаб байлдаагаар!—

гэжэ арад зонойнгоо урда шахаан тангаригаа үгэһэн байха.

Дам саашаа хаанай гэрэгэй добтолжо хаяатань ерээд байхада. Баирай эсэгэ—Хутарман үбгэн:

«Хаанай хүлдэ мүргэнхаар
Хара шуһаа үзүүжэмни;
Хоёр хүндэ ортороо
Хойшоо сухариха үгылии!»—

гэжэ тэндэхи зонойнгоо сэдьхэл зоригжуулха захяа хэлэбэ...

Эртэ урда сагта үбгэ-эсэгэнэрнай халдажа ороһон харийн дайсанай урдаһаа сухарингүй, иигэжэ шулуун хатуу зүрхэтэйгээр тулалдаад илагаг байһыень һанажа-мэдэжэ ябаһан манай бурят-монгол арадай хүбүүд болбол Советскэ Союзай бусад бүхы арадуудтай гар-гарһаа барилсан ябажа, мүнөө Эсэгэ оронoo аршалан хамгаалха агууехэ дайн сэрэгтэ диилэжэ гараба гээшэ!

Дайсанаа даража дархан солоёо нэрлүүлһэн манай арад зон мүнөө амгалан сагай агаараар амисхаалжа, айхабтар ехэ ажалаа хэжэ ороод байхадаа, уран һайхан зүжэг-бүжэгүүдые удаа һонирхолтойгоор харахань. Бурят-Монгол арадайнгаа национальна искусствын эрхим дээжые харуулха зорилго табихынгаа хажуугаар, бидэнэр агууехэ ород арадай гоё һайхан искусствын шэмые бэелээ шэнгээн абаха гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдонобди.

РСФСР-эй Габьяата Артист ордентэ Ч. Н. ГЕНИНОВ.

Фронтовигуудай бүлэнэртэ шэнэ гэрнүүдые бариба

БЕЛЫЕ-ВОДЫ. (Урда-Казахстан). (ТАСС) Сайрамска районой хэдэн зуугаад хлопок-таригшад һайндэртэ шэнэ һайхан гэрнүүдтэ нүүжэ ороходонь. «Красный Октябрь» гэжэ артельдэ айхабтар ехэ гэр байранууд баригдажа байна. Эндэхи колхознигууд фронтовигуудай бүлэнэртэ 12 шэнэ гэр бариба. Кишлагай центртэ сэсэрлигэй тунда Советскэ Союзай Герой Ботабай Садыковта бариһан шэнэ гэр яларжа харагдана гээшэ.

Шопендэ зорюулагдаһан концертнүүд

Энэ оной декабрь һара соо Московско Гүрэнэй Филармони болбол Союзуудай Байшангай Октябрьска зал соо Шопенэй зохёолнуудһаа абтаһан хэдэн олон концертнүүдые харуулха гэжэ шиидхэбэ. Советскэ хүнүүд болбол агууехэ польск композиторай бүхы 177 фортепианна зохёолнуудтай танилсахань гээшэ.

Энэ концерт хадаа 8 үдэшэ болохо юм. Тэрэниие столицын 17 эрхим пианистнууд хабаадалсаха байна. (ТАСС).

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН ХОНИН

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тарбагатайн аймагай «Гигант» колхозой таряа хуряалгые амжалтатайгаар үнгэргэһэн № 3 бригадын бригадир И. Ф. Сапунов.

А. Поповой фото.

ҺАЙНДЭРТЭ БЭЛЭГ

ХИЛГАНА. (Телеграфаар абтаба). Баргажанда наратай сэлмэг үдэрнүүд болоно байна. Түрүүшын саһан орожо, газар дэлхэйе хүбэн сагаан хүнжэлөөр бүрхэбэ. Баргажан мүрэндэ зайр орожо, томо-томо мүльһэн хаяан-шууян урдажа байна.

Эндэхи ажалшад Октябриин һайндэрые ажалай амжалтаар угтаха гэжэ оролдолго гаргана. Куйтунска МТС-эй (директорынь нүхэр В. С. Соровиков) трактористнууд намарай полевой хүдэлмэриие дүүргэд, тракторнуудаа һэльбэн заһажа эхилээ. Тэндэ Цендыма Батуевагай бригада хоёр трактораа һайн шанартайгаар заһаба. Энэ хүдэлмэридэ Зоя Кузнецова болон Линхо Пыренов гэгшэд стахановска ажалай эрхим жэшээ харуулба. Мүн тэрэшэлэн. Тугжа Эрхитуевай бригада түрүүшын хоёр трактор заһажа бэлэн болгобо.

Энэ хадаа, Куйтунска МТС-эй трактористнуудай агууехэ һайндэртэ зорюулһан бэлэг гээшэ.

Дандри ХИЛТУХИН, «Б. М. Үнэнэй спецкорр).

ХАНДАГАТАЙДА

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVIII жэлэй ойе ажалай амжалтануудаар угтаха зорилготойгоор Октябриин урда гээхи социалистическэ мүрысөөндэ орожо, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйладаг стахановецууд Хандагатайн ой модоной механизированна пунктда олошорбо.

Тус коллективэйхид октябрь һарынгаа үйлэдбэриин түсэбые 25 үдэр соо 215 процент дүүргэбэ. Модо хюреэдэгшэд үйлэдбэриингөө даалгабариие 165 процент, шүүрхэ хахалагшад 171 процент дүүргэбэ. Рамщик нүхэр П. Машанова, подкатчица нүхэр М. Новикова, түлеэ хахалагшад К. Тугаринова болон Фарфутдинова гэгшэд үйлэдбэриингөө түсэбые 200—220 процент дүүргэжэ, агууехэ һайндэрые угтажа байна.

Ч. СКВОРЦОВ.

РАДИОТОЙ КОЛХОЗ

Улан-Удэ городһоо гараад, Читын трактаар сэхэ зүүлхэдэ Хоринн аймагай центрэй вазда тээ 30 километрэй газарта Баянгол гэжэ нютаг бии юм. Октябриин революциин урда тээ энэ нютагай улад зон харанхы буурай байгаа бэлэй.

Мүнөө үедэ энэ баян сагаан талада Кировэй нэрэмжэтэ колхоз түбхинөөд, хүгжэн бадаржа байна. 1944 оной һүүлээр тус колхозой улаан булангда анха түрүүн радио бии болобо. Эндэ үдэшэнииинь залуушуул, һурагшад ба үбгэд хүгшэд сугларан радиогоор элдэб һониниие шагнажа дууладаг болоһон юм.

1945 оной апрель соо бүхы колхозникуудай гэр гэртэнь радио табигдаба. Иигээд байхадаа Кировэй нэрэмжэтэ колхозой членүүд гэр гэртээ һуугаад, бүхы орон доторхи һонинуудые саг сагтань мэдэжэ байха аргатай болоһон байна.

З. ДОРЖИЕВА.

Эрхимүүдэй нэгэн

Дайн сэрэг илалта түгэлдэрөөр дүүрэжэ, амгалан тайбан хүгжэлтын саг ерэһэнэй дашарамда арад зоной ажаһуудаг гэр байрануудые шэнээр бариха ба һэльбэн заһабарилжа, сэнгэлиг гоё болгохо хэрэг угаа шухала болобо. Тиимэһээ «Бурмонголстрой» трестын хүдэлмэришэн ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ тон харюусалгатай ба хүндэтэй үүргэнүүд табигдана.

Энэ зорилгоёо һайнаар мэдэжэ, Октябриин урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ ороод, өөһэд дээрэ даажа абаһан уялгануудаа хүндэтэйгээр дүүргэжэ, стахановецуудай нэрэзэргэдэ хүртэгшэд энэ коллективтэ олошорбо.

Эрхим стахановец модошо дархан нүхэр Николай Лукич Гавронов үдэрэйнгөө нормые 180-һаа 290 процент хүртэр дүүргэжэ, агууехэ һайндэрые угтахань. Энэ нүхэр һүүлэй сагта урин нарижуулгын табан дурадхал оруулжа, коллективэйнгээ хүдэлмэриие һайжаруулха талаар туһалба. Манай коллектив соо хамта 35 стахановецууд бии.

А. САВИНОВ, трестын парторганизациин секретарь.

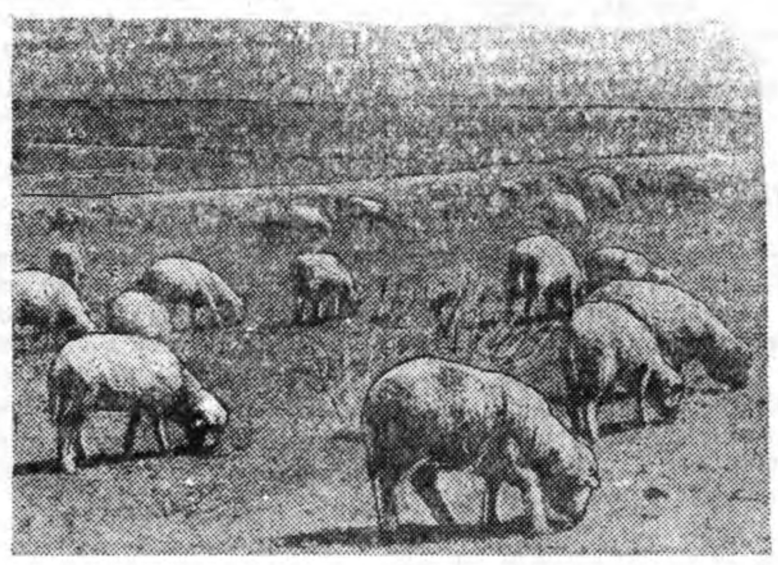
22 хони—нэгэ айлай нэмэлтэ түлбэри

ГИЛЬБИРА. (Телефоноор абтаба). Ажахын ба политическэ удхашанартай кампаниинуудые дүүргэлтэ болгохо талаар гансахан сомон соогоо бэшэ, харин бүхы аймаг соогоо түрүүлжэ ябаһан Ленинэй нэрэмжэтэ (Иволга) колхозой ОТФ-гэй хүдэлмэрилэгшэд, фермые даагша нүхэр Очир Дашиев түрүүтэй хони үсхэбэрилхэ гүрэнэйнгөө түсэбые 500 толгойгоор үлүүлэн дүүргэжэ, алдарта ойе угтажа байна.

Нүхэр О. Дашиев өөрөө 8 толгой хони нэмэлтэ түлбэри болгон абахань. Тэрэнэй һамган Дыжит ба басаган Лайжахандa хоёр 14 толгой хони абаха болоо. Хамта хэлэр энэ айл 22 толгой хони абахань гээшэ.

Үлтэртэ хонинoй фермые даагша нүхэр Бадма Бадмаева гэгшэ хони үсхэбэрилхэ түсэбые үлүүлэн дүүргэһэнэйнгөө түлөө нэмэлтэ түлбэри болгон 13 толгой хони абаха болоод байна.

Д. ДОРЖИЕВ, правлениин түрүүлэгшые [illegible].

Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой ОТФ хони үсхэбэрилхэ гүрэнэйнгөө түсэбые 157 процент дүүргэхэһээ гадна, үбэлжэлгэдэ эрхим һайнаар бэлдэжэ шадаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ОТФ-эй хонид бэлшээридэ ябана.

А. Поповой фото

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кировэй нэрэмжэтэ (Иволга) колхозой түрүүлэгшые малажалай талаар орлогшо нүхэр Н. Д. Доржиев.

А. Поповой фото.

„ҮНДЭР НАҺА НАҺАЛЖА, ҮНЭР БАЯН БОЛОБОБДИ“

Эдэнэр урдын барга балар байдалые хоёр нюдөөрөө хаража, бэеэрээ тэсэжэ гараһан байха юм

—86 жэл соо Бургалтай нютагта ажаһууха зуураа, хоёр ондоо байдал харабаб. Урдань, эдир залуу наһаяа эндэ баража, энэ гэхэ жаргал үзэнгүй, харанхы манан соо төөриһэн шэнги ябагша бэлэйб. Тэрэ ябадалаа мүнөөнэйхитэй сасуулхадам бүхы дэлхэйе угаа ехэ хүсэтэй ондоо наран гэрэлтүүлжэ байһан мэтэгшэ. Үнэхөөрөөшье сэсэмэргэн Сталин наран гэрэлтүүлдэг болоо. Энэ агууехэ гэгээн, гүнзэгы ухаатай Сталин багшамнай манай ажабайдалые жаргалтай һайхан болгоһон байна. Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ үзэгдөөгүй ехэ золдо хүртэжэ. үндэр наһа наһалан, үнэр баян болоһон бидэнэр, 80 гара наһатан, өөрынгөө колхозые улам баяжуулхын түлөө үе мүсөө гамнадаггүйбди—гэжэ Торшн аймагай «Заветы Ильича» колхозой член [illegible] Мухоуев хөөрэнэ.

Энэ хадаа имагтал агууехэ Сталинай аша туһаар үндэр наһа наһалжа, үнэр баян болоһон һууһан буурал толгойто баабайн гүнзэгы баярые гэршэлжэ үгэнэ.

«Заветы Ильича» колхозой таряахуралгын үедэ 80—86 наһатай үбгэд хүгшэд сугларжа, звено болоод, һайн дураараа ороод сэбэрлэжэ эхилээ һэн. Тиин, үсөөн хоног соо 140 гараи центнер таряа сэбэрлэжэ гүрэндэ тушаагаа. Үтэлһэн колхозникууд Тарбаева, Доцеева, Васеев ба бусад илангаяа оролдосотойгоор хүдэлмэрилһэн байна.

Тиигэжэ эдэ үбгэд хүгшэд колхозойнгоо гүрэндэ тушааха таряагаа болзорһоо урид дүүргэхэ ябадалыень шангадхаһан байха юм.

Бургалтай нютагай буурал толгойто үбгэд хүгшэдэй һайндэрэй бэлэг иимэ.

Д. ЦЫДЫПОВ.

Хариин гүрэнэй- хошон үгэнүүд

Гэрлэһэн хоёр

Түрэ-хорим хэһэнэйнгээ һүүлээр гэрлэһэн хоёр залуу хүнүүд хөөрэлдэбэ.

Һамганиинь—Би эдеэ-хоол бэлдэжэ шададаггүйб гэжэ шамдаа сэхээ хэлэнэм, хүндэтэ нүхэрни.

Эрэнь:—Һанаагаа бү зобо, басаганни, бишни олзо олодоггүй хүмүн тиимэ хадаа, шанаха-шараха юумэшье байхагүй гэжэ мэдыш!

Хүгшэн эхэ ба аша хүбүүн

Ерэһэн эхэнэр:—Та дежурнэ офицер гүт? Би хадаа Капрал Карлтоной хүгшэн эхэнь гээшэб. Минии аша хүбүүн танай частьда алба хэдэг хадань, би тэрээнтэй уулзахаяа ерээ һэм.

Офицер:—халагни, аргагүй байнал даа, хүгшэн. Капрал танииие хүдөөлүүлхэмни гэжэ амаралта абаад. бусаа һэн...

Һураһан юумэ һураар татуулхагүй

Бүгэдын мэдэһээр. гитлеровскэ радиокомментатор генерал Дитмар гэгшэ союзна сэрэгүүдтэ плендэ ороһон байгаа. Тиигээд. түрмэ тээшэ туулгажа ябахадаа:

—Радиопередача асаржа байхаяа бү мартаарай!—гээд. һамгандаа захяа юм гэжэ хэлсэнэ.

(«Крокодил» журналһаа).

Марҳайн шүлэгүүд

МОРИНОЙ ГОМДОЛ

Хайша хэрэг хандадаг
Хойрог һалихай эзэндээ,
Гунан морин, гомдолтой,
Гуниглажа «түүрэнэ»:
Хүйтэн сэбдэг газарые
Хэмхэр сабшаха гэхэдэмни,
Салигар хурса туруундам
Саһа мулиһэ балхайшоо.
Үүдэн шүдэеэ хабирха
Үбһэ хаглан байхагүй,
Хараһалжа унаха болоходоо
Харшын модо химэлнэм.

Эзэн болоһон нүхэрни
Эдеэлүүлхэеэ мэдэдэггүй.
Харанхы үглөөнһөө эхилжэ
Хабтагар шаргадаа холбодог.
Шэрүүн ута дэлһэмни
Шэрэлдэжэ бархайшоод,
Халха нэмэриш болоногүй,
Хара һалхин наадхуулнал.
Хамта ерэһэн нүхэрни
Хашаада намайгаа хүрмэжэрхёод,
Хэнэй дулаан байшан соо
Хэсүү золдоо олойршооб?
Үеынгээ басаганаар уулзахалашни
Үбэлэй һүниин богонишь һаань
Үүрһээжэ хүлеэхэ намдашни
Үүрэй сайтар холол даа.
Янгинама жабар галзуугаар
Ябанайм хуудаһаар үлеэнэл,
Хоёр бэлигүүн нюдэнһөөм
Хүхитолой нёлбоһон дуһална.
Унаган жаахан ябахадаа
Ужам талаар наададагаа

Сэнтэһэн буурал толгойдоо
Сэдьхэн сэдьхэн һажанадби.
Харагдахаяа болёошо
Халзан һайхан эхынгээ
Дэлэн хүхые нойр соогоо
Дэхэн дэхэн зүүдэлнэм.
Иимэ золгүй унаганай
Эхэһээ түрүүн унамсаар
Томо хирээнүүд нюдыень
Тоншохоёо ягаабта?
Хашаагай ойро сойготой
Харанхалан зогсоһон намайе
Шоролхо мяха үлээнгүй
Шоно эдихээ ягаабши?
Дуран соогоо эдеэлэжэ
Дулаан байрада байгааша
Колхозойнгоо олон адуухта
Хододоо атаархан хараналби.
Даажа абаһан эзэнхэмни
Даараха зобохыем харахагүй һаа
Хэн намайе хайрлажа
Хухэ үбһэ асархаб?!.
Эгээ өөрөө мэдэхэл һаа
Эзэнээ өөрыень үяжархёод,
Адуу гүүлээ хурайхаяа
Ажам таларуу харайхал һэм.
Хүсэтэ дайсадые даралсаһан

Хүнэй нүхэр моридые,
Ханагладагтүй хойрог эзэндэмни
Хатуу хуули амасуулыт.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

ХИЛЫН САANA

Монголой түүхэтэ түрүүшын фильм

УЛАН-БАТОР, ноябриин 4. (ТАСС). «Монголкино» болбол «Цокто Тайжа» гэжэ Монголой национальна уранһайханай түүхэтэ түрүүшын фильмые бэлдэжэ, Улан-Баторай кино-театрнуудта һаяар харуулхань. Тэрэ фильм хадаа монгол арадай дүлэтэ патриот, 17-дохи зуунай гайхамшагта политическэ ажал-ябуулагша. поэт ба сэрэгшэ Цокто Тайжада зорюулагдана. Цокто Тайжа хадаа монгол арадай хорото дайсан болохо Маньчжурын булимтарагшадта эсэргүүсүүлэн тэрэниие бодхоожо хүтэлһэн байгаа.

Энэ фильмын сценариие бэшэгшэд—гүрэнэй Улан-Баторай университедэй профессор Ринчин ба РСФСР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша Тарич гэгшэд монгол-арадай геройн тодо һайхан образ байгуулба. Фильм хадаа монголой режиссернууд, киноактёрнууд ба операторнуудай хүсэөр табигдаба

«Цокто Тайжа» гэжэ кинофильм хоёр хубиһаа бүридэнэ.

Венгридэ болохо һунгалтануудай түрүүшын дүнгүүд

БУДАПЕШТ, ноябриин 5 (ТАСС). Үндэһэлэлэй национальна суглаанай (парламентын) һунгалтанууд болоо. Хүдөөгэй жэжэхэн эзэрхэгшэдэй бэеэ даанхай парти, социал-демократическа, коммунистическэ, национал-гарялалтай. радикальна, гражданско демократическа, арадай-демократическэ партинууд өөһэдынгөө һунгуулиин списогүүдтэйгээр оролсоо. һүүлшые хоёр партинууд нэгэдэлии список табяа. Мүнөө хүдөөгүүр һунгуулиин түрүүшын дүнгүүд Будапешт дээрэ гаргагдаа. Тэрэ мэдээнүүдэй ёһоор Будапештын һунгагшадай голосо үгэһэниинь иимэ: хүдөөгэй жэжэхэн эзэрхэгшэдэй партиин түлөө—19,7 процент; социал-демократуудай түлөө—25,3 процент, коммунистнуудай түлөө—21 процент ба үлэшэ бусад партинуудайнь түлөө—4 нахуу процент.

Һунгалтануудай хуулита дүнгүүд бүхы Венгри дээрэ ноябриин 7-до гараха юм.

Швецидэ байдаг гитлеровскэ агентнүүд тухай шведскэ газетэнүүд бэшэнэ

СТОКГОЛЬМ, ноябриин 3. (ТАСС). Шведскэ хэблэлэй түлөөлэгшэдые суглуулжа премьер-министр Ганссон гэгшын ноябриин 1-дэ хэһэн пресс-конференци дээрэ премьер-министрһээ иигэжэ һураһан байгаа: немецүүд шведскэ квислинговецууд ба нацистнуудай списогые Швецидэ табиһан байгаа гү?

«Свенскэ Дагбладет» гэжэ газетын бэшэһэнэй ёһоор, Швецидэ һуудаг германска миссиин албатан бэеэрээ таниха хүнүүдэй списогүүдые зохёоһон байна, зарим ушар болоходо тэдэ списогүүдтэ немецүүдэй өөһэдынь илангаяа ехээр һонирходог хүнүүд тухай тодорхой мэдээнүүд нэмэгдэдэг байба. 1941 ондо шведскэ нацист Адлерс гэгшэ Германи ошоходоо нацистнууд тээшэ болодог шведүүдэй списогүүдые абажа гараһан юм. Гэбэшье Треллеборг городой засагаархин таможин шалгалта хээд тэдэ списогүүдыень Адлерсһаа хуряажа абаһан бэлэй.

«Коричневая гвардия» гэжэ нэрэтэй байһан фашистска организаци хадаа гитлеризмдэ эсэргүү Швецидэ һуудаг зоной картотека зохёоһон байна. Манхэм гэжэ нацистска общество хадаа ерээдүйн шведскэ «правительствын списогые нэгэ үедөө зохёожо байһаниньшье элитэ, тэрэ «правительство хадаа нацизмын үзэлтэй хүнүүдһээ байгуулагдаха ёһотой юм һэн ха.

«Арбетарен» гэжэ газетэ энээн тушаа иигэжэ бэшэнэ: «Хэрбээ аюулгүйе хамгаалха органууд нацистнууд болон тэдээн тээшэ болодог хүнүүдэй списогүүдтэй байгаа хадань эдэ списогүүдые правительствошье хэрэглэхэ аргатай болоно гээшэ. Тиигээд байгаа хада тэдэ списогүүдые тунхаглахань бэрхэтэй бэшэ ба тиин нацистска зэрлиг ёһо гуримда хэн дуратайб гэжэ олониитэшье мэдэхэ һэн.

Эдэ списогууд юундэ тунхаглагдаагүйб? Магад хэлэ ама гараха ябадалые зайсаха гэһэнһээ гү? Нацизм тээшэ болодог аад, хэрбээ тэдэниие элирүүлээ һаа правительствынгшье нэрэ түрые гутааха тиимэ ехэ тушаалтай хүнүүд бииб-шуу даа».

НОМОЙ ТАГТА

Бурят-Монгол гүрэнэй хэблэл Октябрьска социалистическэ революциин XXVIII-дахи ойн баярай урда тээ хэдэн номуудые хэблэжэ, худалдаанда гаргаба.

1. «СССР-эй Верховно Советтэ һунгалтануудые хэхэ тухай дүримые» ород ба бурят хэлэн дээрэ.
2. Проф. Михайлов «Планедүүд дээрэ ажаамидарал бии гү?».
3. СССР-эй гүрэнэй предприяти ба учреждениинүүдтэ, колхозуудта. олониитын эмхи-зургаануудта ба гражданинуудта немецко-фашистска эзэмдэгшэдэй ушаруулһан материальна гарза хохидол тухай.

Немецко-фашистска эзэмдэгшэдэй зэрлиг аашануудые тодоруулха ба мүрдэхэ тушаа Гүрэнэй Онсо Эрхэтэ Комиссиин мэдээсэл.

4. Амоголонов ба Абашеев—«Бурят-Монгол хэлэнэй орфографическа словарь». Һургуулиин һурагшадай, багшанарай ба бусадай хэрэглэхэ туһаламжа.

Харюусалгата редактор Ц. Г. ГАЛСАНОВ

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ. ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ редактора—23. АТС—1.80. зам. ответ. редактора—7.89, ответ. секретаря—3.23. отделов: партийной жизни и промышленности—7.89, сельского хозяйства—6.03, писем и переводов—6.03 (2 зв); объявлений—2.64 (2 зв.).

Н—00479 Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР Тираж 5.500.